

บทที่ 5

การสื่อสารกับการต่อสู้ ทางความหมายของ ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน

ในบทนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารกับการต่อสู้ทางความหมายของผู้หญิงเที่ยวกลางคืน เพื่อทำความเข้าใจถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้หญิงเที่ยวกลางคืน ในบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง และเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสื่อสารความหมายของผู้หญิง เพื่อต่อรอกับโครงสร้างทางสังคม ในพื้นที่และเวลาของการเที่ยวกลางคืน ซึ่งกระบวนการเข้าถึงข้อมูลของผู้วิจัยนี้ใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บันทึกข้อมูลที่ได้มาด้วยการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ และการจดจำ ข้อมูลที่ได้นำเสนอใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง
2. กรณีศึกษา “แนนนี่” และ “อิส”
3. การสื่อสารของผู้หญิงกับการต่อสู้ทางความหมายของการ “เที่ยวกลางคืน”
 - 3.1 “นอกบ้าน” กับผู้หญิง
 - 3.2 “กลางคืน” กับผู้หญิง
 - 3.3 “การเที่ยว” กับผู้หญิง
 - 3.4 “เป้าหมายในการเที่ยว” กับผู้หญิง
 - 3.5 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเอาตัวรอดในพื้นที่การเที่ยวกลางคืนของผู้หญิง

ตารางที่ 5.1

สรุปข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	กลุ่มตัวอย่าง										สรุปรูปแบบ
	ปอ	ปลา	พลอย	แก้ว	แต	วรรณ	แนนนี่	โอ้	อิส	พีเกียง	
1. อายุ (ปี)	22	22	24	24	25	25	25	26	27	35	กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-35 ปี
2. สถานภาพ	โสด	โสด	โสด	โสด	สมรส	โสด	โสด	โสด	โสด	โสด	กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด
3. ระดับการศึกษา	อนุ ปริญญา	ปริญญา ตรี	กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์	กลุ่มตัวอย่าง										สรุปรูปแบบ
	ปอ	ปลา	พลอย	แก้ว	แต	วรรณ	แนนนี่	ไฉ่	อิส	พีเกียง	
4. อาชีพ	ตรวจไซต์งานและทำบัญชี	กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี	ประกอบกิจการส่วนตัวเกี่ยวกับเพชร/พลอย	กำลังศึกษาระดับปริญญาโท	เจ้าของกิจการโรงงานทำน้ำแข็ง	พนักงานบริษัทเอกชน	กำลังศึกษาระดับปริญญาโทและพนักงานอิสระ	กำลังศึกษาระดับปริญญาโทและพนักงานบริษัทขายรถยนต์	กำลังศึกษาระดับปริญญาโทและข้าราชการ	พนักงานบริษัทเอกชน	กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพแตกต่างกัน
5. รายได้ (บาท)	50,000	8,000	15,000	10,000	15,000	10,000	12,000	20,000	13,000	40,000	กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง มีรายได้ตั้งแต่ 8,000-50,000 บาท
6. ครอบครัว	มีปัญหา	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	มีปัญหา	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	อบอุ่นดี	กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อ้างว่าอยู่ในครอบครัวที่มีความอบอุ่นดี

ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บข้อมูลในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มตัวอย่างสตรีที่เข้าไปใช้บริการในสถานบริการประเภทผับ ย่านเอกมัย-ทองหล่อ นั้น เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง ที่มีอายุระหว่าง 22-35 ปี ส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด เป็นผู้ที่มีการศึกษาขั้นต่ำที่สุด คือ จบการศึกษาระดับ ปวส. แต่ส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีไปจนถึงกำลังศึกษาต่ออยู่ในระดับปริญญาโท ส่วนในเรื่องของการประกอบอาชีพนั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เข้าไปใช้บริการในสถานบันเทิงประเภทผับในย่านนี้มีอาชีพที่หลากหลาย ตั้งแต่พนักงานข้าราชการ พนักงานทั่วไป พนักงานระดับหัวหน้า ไปจนถึงเจ้าของกิจการ รายได้ต่ำสุดของกลุ่มเป้าหมาย คือ ประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน และรายได้สูงสุดคือประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ้างว่าอาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีความอบอุ่นดี

ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า มิได้หมายความว่า ผู้หญิงทุกคนสามารถออกเที่ยวกลางคืนได้หมด จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีสถานภาพโสด พวกเขาจึงมีอิสระ และเวลาว่างมากพอที่จะมาเที่ยวสถานบันเทิงนี้ได้ เนื่องจากถ้าเป็นผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่พวกเขาก็จะอุทิศเวลาทั้งหมดให้กับครอบครัวในฐานะของ “เมีย” และ “แม่” ลักษณะเหล่านี้เป็นตัวปิดกั้นหรือลดทอนโอกาสที่ผู้หญิงจะได้ออกมาเที่ยวนอกบ้านให้น้อยลง โอกาสที่จะได้เห็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วออกไปสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ออกเที่ยวเตร่กลางคืนแบบที่เคยทำได้ตอนยังเป็นสาวนั้น จะมีอยู่น้อย ที่ของผู้หญิงแต่งงานแล้วจึงถูกขีตวงให้อยู่ในบ้านอย่างแท้จริง

อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้น เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง ที่มีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างสูง เนื่องจากการไปเที่ยวกลางคืนในแต่ละครั้ง จะมีรายจ่ายค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม หรือแม้แต่การแต่งกาย โดยเฉพาะผับที่ผู้วิจัยใช้เป็นสถานที่ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นผับที่มีระดับ อยู่ในย่านไฮโซไฮตี ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวแต่ละครั้งก็เลยจะมากกว่าเที่ยวผับในย่านอื่น หรือแม้แต่รายจ่ายเรื่องค่าเดินทางทั้งไปทั้งกลับ เพราะผู้หญิงส่วนหนึ่งจะไปเที่ยวกลางคืนมักจะใช้บริการรถแท็กซี่ เพื่อการเดินทางในเรื่องดังกล่าว ปัจจัยเรื่องเงินจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจออกไปเที่ยวกลางคืนของผู้หญิง ผู้หญิงที่จะมาเที่ยวในผับแห่งนี้ได้ จึงเป็นผู้หญิงอยู่ในกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไปเท่านั้น แสดงให้เห็นว่ารายได้เป็นตัวแปรสำคัญ แม้บางครั้งจิตสำนึกของผู้หญิงก็อยากปลดปล่อยตัวตนในพื้นที่นอกบ้านตอนกลางคืน แต่เงื่อนไขทางเศรษฐกิจกลับเป็นตัวขัดขวาง ผู้หญิงจึงไปไม่ได้

ความคิดเดิมของคนทั่วไปในสังคมนั้น มักมองว่ากลุ่มผู้หญิงที่ออกมาเที่ยวกลางคืน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่มีปัญหา เช่น กลุ่มผู้หญิงที่มีปัญหาครอบครัว กลุ่มผู้หญิงบริการ กลุ่มผู้หญิงหม้าย กลุ่มผู้หญิงที่เปล่าเปลี่ยวไร้คู่ และกลุ่มผู้หญิงวัยรุ่นที่อยากลองเที่ยว (สุดใจ เพียงสุขใจ, 2533 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2544) แต่จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัย แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้ปัจจัยเรื่องปัญหาครอบครัว ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่มีส่วนผลักดันให้ผู้หญิง ออกมาเที่ยวกลางคืนแต่อย่างใด เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ้างว่าอาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีความอบอุ่นดี ผู้หญิงเที่ยวกลางคืนส่วนใหญ่จึงไม่ได้หมายถึงบุคคลที่มีปัญหาครอบครัวอย่างที่ หลาย ๆ คนคิดอีกต่อไป แต่ปัจจัยใดจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้พวกเขาเลือกออกมาเที่ยวในเวลา ค่ำคืนเช่นนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอไว้ในหัวข้อต่อ ๆ ไป

กรณีศึกษา “แนนนี่” และ “อิส”

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 10 คน เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดที่น่าสนใจบางประการเกี่ยวกับการเที่ยวกลางคืนของ พวกเขา ผู้วิจัยจึงจะได้นำเสนอ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาคือ “แนนนี่” และ “อิส” และมี “กลุ่ม ตัวอย่าง” คนอื่นประกอบด้วยในหัวข้อต่อ ๆ ไป

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือก “แนนนี่” และ “อิส” มาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากทั้งสองคนมีความ ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้วิจัยในฐานะของเพื่อนร่วมเรียนปริญญาโทมาด้วยกัน ทั้งคู่จึงยินดีที่จะให้ ข้อมูลโดยละเอียด และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา อีกทั้งจากการสอบถาม ข้อมูลเบื้องต้น ก็ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าทั้งคู่เคยเที่ยวมานาน แล้วปัจจุบันก็ยังเที่ยวอยู่ จึงมี ประสพการณ์ ในการเที่ยวกลางคืนค่อนข้างมาก จึงสามารถอธิบายข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้อย่างละเอียด และน่าสนใจ

แนนนี่ หญิงสาว วัย 25 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ เป็นลูกสาวคนเดียวของ ครอบครัว พ่อแม่จึงค่อนข้างจะหวงและห่วงเธอเป็นพิเศษ แนนนี่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เธออยู่ใน ครอบครัวที่อบอุ่น และมีฐานะดี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสตรีแห่งหนึ่ง และระดับ ปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเอกชนชื่อดัง ด้วยผลการเรียนที่ดีมาตลอด

ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ด้วยผลการเรียนที่ดีเป็นลำดับต้น ๆ ของคณะเลยก็ว่าได้ ก่อนหน้าที่เธอจะ มาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท แนนนี่ก็เคยทำงานในบริษัทโฆษณาแห่งหนึ่ง ในตำแหน่ง

(Account Executive) พอสอบติดเธอก็ได้ลาออกมาเพื่อทุ่มเทเวลาให้กับการเรียนอย่างเต็มที่ และเมื่อมีเวลาว่างก็จะรับงาน free lance ในตำแหน่ง (Account Executive) ที่เธอถนัดมาทำอยู่บ้างเป็นครั้งคราว โดยเธอมีรายได้ประมาณเดือนละ 12,000 บาท

แนนนี่ รู้จักกับผู้วิจัยมาประมาณ 3 ปี แล้ว ในฐานะเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยจึงเคยได้เที่ยวกลางคืนกับเธอมาบ้าง

แนนนี่ เป็นสาวเปรี้ยว แต่งตัวเก่ง บุคลิกดี กล้าแสดงออก และพูดจาตรงไปตรงมา เวลาไปเที่ยวเธอจะเป็นคนที่สนุกสนาน ช่วยสร้างบรรยากาศในการเที่ยวให้ดูคึกคักขึ้นมาได้มาก ภายนอกเธออาจจะดูเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ เป็นสาวนักเที่ยว กล้าได้กล้าเสีย แต่ในความเป็นจริงเธอเป็นคนฉลาด รู้เท่าทันในทุก ๆ เรื่อง รู้จักเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี จากบุคลิกที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่านอกจากรูปร่างภายนอกและการแต่งกายของเธอที่เป็นแบบฉบับของผู้หญิงแล้ว อุปนิสัยและการแสดงออกส่วนใหญ่ของเธอกลับได้รับอิทธิพลมาจากผู้ชาย ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้หญิงอย่างแนนนี่สามารถก้าวออกมาใช้ชีวิตภายนอกได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย

แนนนี่เริ่มเที่ยวกลางคืนครั้งแรกตอนอายุประมาณ 18 ปี เที่ยวเพราะช่วงนั้น อาร์.ซี.เอ. กำลังดัง แล้วเพื่อน ๆ ที่มหาวิทยาลัยก็ชวน ๆ กันไป เธอเลยอยากรู้ว่าเที่ยวกลางคืนเป็นยังไง ผับเป็นยังไง เคยฟังเพื่อนเล่ามาตั้งแต่ ม.ปลายแล้ว จึงอยากรู้ด้วยตัวเองแต่ถ้าขอแม่ก็คงไม่ได้ไป ครั้งนั้นเลยต้องโกหกแม่ว่าทำรายงานกลับดึก พอดีกันกับมหาวิทยาลัยที่เรียนอยู่แถวรังสิตซึ่งไกลบ้านก็เลยเป็นข้ออ้างได้ แต่ก็ทำบ่อย ๆ ไม่ได้ ช่วงนั้นเธอไปเที่ยวประมาณ 3 เดือนครั้ง เพราะจะไม่กลับบ้านบ่อย ๆ ไม่ได้ แนนนี่ให้สัมภาษณ์ว่า

ครั้งแรกที่ไปเที่ยว แนนนี่ไปกับเพื่อน แต่ต้องโกหกพ่อกับแม่เพราะกลัวว่า เขาจะไม่ให้ไป แสดงว่าเราเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือเปล่า

อันนี้ทำจะไม่เกี่ยวกับเชื่อเพื่อนนะ เพราะเราไม่ไป เพื่อนมันก็คงทำอะไร เราไม่ได้หรอก ขึ้นอยู่กับตัวเองมากกว่า ที่อยากไป อยากรู้ อยากเห็น พ่อเป็นคนเงินหัวโบราณมาก คือโลกเปลี่ยนแต่พ่อไม่หมุน บอกความจริง ยังไงก็ไม่ให้ไป จริง ๆ รู้ว่าโกหกมันบาปมาก แต่ก็นะ ชื่อนี้มนิธรรม ชัดกับความต้องการนะ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันแนนนี่ก็ยังคงเที่ยวอยู่ ประมาณ 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์ เป้าหมายในการเที่ยวของเธอก็เปลี่ยนไปตามวัยที่เปลี่ยนไปเช่นกัน เช่น ตอนวัยรุ่นเคยเที่ยวเพราะอยากรู้ว่าในแต่ละคืนจะมีผู้ชายสนใจในตัวเธอมากน้อยแค่ไหน แต่เดี๋ยวนี้ก็จะเที่ยวเพราะอยากเจอเพื่อนมากกว่า

เนื่องจากต่างคนก็ต่างมีงานมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ เวลาว่างที่เหลือในตอนกลางคืนจึงเป็นเวลาที่เหมาะสมและลงตัวที่สุดที่จะรวมตัวเพื่อน ๆ ให้มาพบปะสังสรรค์กันได้ สำหรับเธอเพื่อนจึงเป็นสื่อบุคคลลำดับแรกที่คอยถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับผับ เป็นแรงผลักดันให้เธอได้รู้จักและเข้ามาสัมผัสกับการใช้เวลาว่างด้วยการเที่ยวกลางคืน

ส่วนกรณีของ อิศ สาวโสด วัย 27 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ยาย พี่สาว อิศมีพี่น้องสองคน โดยเธอเป็นลูกสาวคนเล็กของครอบครัว อิศอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นมาก ฐานะทางบ้านดี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีแห่งหนึ่ง และระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรัฐบาลชื่อดัง อิศประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในเรื่องของการศึกษา เธอจึงเป็นลูกสาวที่น่ารักและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในครอบครัวเสมอมา

ปัจจุบันอิศกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และทำงานเป็นนักวรรณศิลป์ ซี 5 ที่ราชบัณฑิตยสถาน โดยมีรายได้ประมาณ 13,000 บาทต่อเดือน แม้จะต้องทำงานไปด้วย แต่ผลการเรียนของเธอก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ดีมากมาตลอด

อิศ รู้จักกับผับมาประมาณ 3 ปี เช่นเดียวกับแนนนี่ ในฐานะเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งผู้วิจัย อิศ และแนนนี่นั้นเป็นเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ผู้วิจัยจึงเคยได้เห็นพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ของทั้งคู่ในเวลาเที่ยวกลางคืนเป็นอย่างดี

จากประวัติที่กล่าวมา ถือได้ว่าอิศเป็นสาวเก่งคนหนึ่งเลยทีเดียว นอกจากการเรียนแล้ว เธอก็ยังเป็นสาวนักกิจกรรมด้วย อิศเป็นสาวมากความสามารถ กล้าแสดงออก อารมณ์ดี ช่างพูดช่างเจรจา ด้วยความที่อิศมีพื้นฐานเป็นคนอารมณ์ดีอยู่แล้ว เวลาที่ไปเที่ยวกลางคืนด้วยกันเธอจึงเป็นคนที่คอยสร้างสีสันความสนุกสนานให้การเที่ยวได้เป็นอย่างดีเลยทีเดียว การเที่ยวในแต่ละครั้งจะสังเกตได้ว่าอิศจะให้ความสนใจและสนุกกับเพื่อนในกลุ่มมากกว่าคนรอบข้าง เป้าหมายในการเที่ยวของเธอจริง ๆ จึงอยู่ที่การไปพบปะสังสรรค์กันในหมู่เพื่อนฝูงเท่านั้น

อิศเที่ยวกลางคืนครั้งแรกตั้งแต่อายุ 16 ปี ครั้งแรกที่เป็นผับที่ต่างจังหวัด ตอนนั้นเธอไปเที่ยวหัวหินกับพ่อแม่ พี่สาวและเพื่อน ๆ ของพี่ ครั้งนั้นทุกคนเข้าไปเที่ยวกันหมดรวมทั้งพ่อกับแม่ด้วย การเที่ยวในช่วงแรก ๆ ของอิศจึงเป็นการไปเที่ยวกับพี่สาว โดยที่พ่อแม่ก็อนุญาตให้ไปด้วยดี อิศให้สัมภาษณ์ว่า

แล้วอิศเริ่มเที่ยวเองเมื่อไหร่

“คือไปเที่ยวกับพี่ได้อีกสัก 3-4 ครั้งมั้ง ถ้าเริ่มเที่ยวเอง ก็น่าจะประมาณปี 1 อะไรอย่างนี้ เพื่อน ๆ ชวนไป จริง ๆ ก็ไปชวนเขาด้วยแหละ เริ่มโตขึ้น แม่ปล่อย มันก็ต้องเริ่มเที่ยวกับเพื่อนมันแล้วแหละ ไม่ใช่อยู่นั่งในกลุ่มของพี่สาว” (อิศ, สัมภาษณ์)

จากเมื่อก่อนช่วงวัยรุ่นที่เคยไปเที่ยวประมาณเดือนละ 3 ครั้ง แต่ปัจจุบันนี้อีสแทบจะไม่ได้เที่ยวเลย มากที่สุดสำหรับเธอคือ 2 เดือนครั้ง โดยให้เหตุผลว่าตัวเองคงหมดวัยที่จะไปยื่นรอเวลาที่กว่าจะได้เดินก็ค่อนข้างจะนาน เธอจึงเลือกที่จะไปเที่ยวคาราโอเกะมากกว่า เพราะไม่ต้องรอเวลา เข้าไปก็เดินได้เลย ถ้าเหนื่อยก็พักได้ตามใจตัวเอง

ครอบครัวของอิสถือว่าการเที่ยวกลางคืนเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องของการพักผ่อนตามวัยสามารถกระทำได้ และไม่ใช่เรื่องต้องห้ามสำหรับลูกสาว เพียงแต่ต้องรู้จักป้องกันตัวเองด้วยการไปเที่ยวกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ๆ แล้วกลับบ้านพร้อมกัน สำหรับอิสแล้วพ่อกับแม่จึงเป็นสื่อบุคคลลำดับแรกที่ทำให้เธอได้รู้จักและเข้ามาสัมผัสกับการใช้เวลาว่างด้วยการเที่ยวผับในเวลากลางคืน

การสื่อสารของผู้หญิงกับการต่อสู้ทางความหมายของการ “เที่ยวกลางคืน”

ในสังคมชายเป็นใหญ่ ได้กำหนดให้ที่ของผู้หญิง คือ “ที่บ้าน” ที่ของผู้ชาย คือ “นอกบ้าน” ดังนั้น การที่ผู้หญิงพยายามที่จะออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน จึงเท่ากับเป็นการท้าทายบัญญัติแห่งปิตาธิปไตย (patriarchy) อีกทั้งสังคมไทยยังมีมายาคติว่า “เวลากลางคืน” เป็นสัญลักษณ์ของอันตราย ฉะนั้น เมื่อผู้หญิงออกเที่ยวกลางคืนจึงหมายความว่า เธอได้กบฏต่อทั้งกฎแห่งการ “อยู่กับเหย้า ผูกับเรือน” และเปิดแนวรบต่อมายาคติเรื่องภัยอันตรายแห่งรัตติกาล (สมสุข หินวิมาน, 2544, น. 44)

กาญจนา แก้วเทพ (2544ข, น. 88-89) กล่าวว่า ธรรมเนียมการคิดที่ให้ความหมายในทางลบแก่ผู้หญิงที่ออกจากบ้านไปสู่ที่สาธารณะนี้สร้างความลำบากให้แก่ผู้หญิงในยุคหลัง ๆ ที่มีเงื่อนไขบีบบังคับให้ต้องออกมาสู่โลกภายนอกอย่างมาก ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้หญิงต้องออกจากบ้านมาทำงานข้างนอก แต่ทว่าสังคมไม่ได้ลบความหมายเชิงลบกับผู้หญิงที่ออกมาสู่โลกภายนอก ผู้หญิงเหล่านี้จึงเสี่ยงมากที่ยืนอยู่อย่างหมิ่นเหม่ของการตกเป็น “ผู้หญิงไม่ดี”

ดังนั้น เมื่อเรื่องพื้นที่/เวลาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) ระหว่างหญิงชาย มีกระบวนการสร้างอุดมการณ์เพื่อตรึงผู้หญิงให้อยู่ในที่ที่สังคมกำหนดให้ ผู้หญิงจึงต้องต่อสู้เพื่อคลี่คลายเรื่องพื้นที่/เวลาและเรื่องหญิงชาย เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้พื้นที่นอกบ้านให้กับตัวเอง

เมื่อใช้แนวทางการวิเคราะห์ของ Erving Goffman เป็นเกณฑ์ในการศึกษาการสื่อสารกับการต่อสู้ทางความหมาย กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงได้เข้าไปต่อรองและต่อสู้ทางความหมายใน 4 ด้าน คือ เรื่องของพื้นที่ เวลา กิจกรรม และเป้าหมายที่ผู้หญิงออกเที่ยวกลางคืน ดังนี้

“นอกร้าน” กับผู้หญิง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องของผู้หญิงที่วัยกลางคืน ในเรื่องพื้นที่ที่สามารถอธิบายได้ในสองระดับ คือ “ในบ้าน” และ “นอกร้าน” ทั้งนี้ในกรณีของพื้นที่นอกร้านมีสองพื้นที่ คือ “ที่ทำงาน” และ “ที่ผับ”

จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียนและวัยทำงาน พวกเขาจึงใช้เวลาในตอนกลางวันหมดไปกับการเรียนและการทำงาน แต่ถ้ามีเวลาว่างหรือมีวันหยุด พวกเขาก็ยังใช้เวลาว่างในตอนกลางวันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อผ่อนคลายความเครียดตามปกติ เช่น ซัปปิ้ง ดูหนัง ร้องคาราโอเกะ และในเวลาที่พักผ่อนนอกร้าน การแสดงออกของพวกเขาไม่ได้แตกต่างจากอยู่ในบ้านนัก ขึ้นอยู่กับกาลเทศะ ว่าอยู่กับใครอยู่ที่ไหนมากกว่า โดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ของแนนนี่ และอิส

กลางคืนก็เที่ยว แล้วกลางวันเที่ยวด้วยหรือเปล่า

“กลางวันก็เที่ยวถ้าว่าง ซัปปิ้งอาทิตย์ละสองถึงสามครั้ง ดูหนังอาทิตย์ละครั้งสองครั้ง”

เวลาอยู่นอกร้าน การแสดงออกเหมือนหรือต่างจากอยู่ในบ้านอย่างไร

ก็เหมือนกันนะ ไม่ค่อยต่างกันมาก ถ้าเป็นการไปเที่ยวทั้งกลางวันกลางคืน กับเพื่อนนะ ชอบเป็นตัวเอง ไม่ชอบเฟค คิดไงก็สื่อสารไปแบบนั้น อยากแต่งตัวแบบไหน ถ้าไม่ไปทำให้ใครเดือดร้อนก็ใส่นะ ยกเว้นทำงาน ที่ต้องแต่งตัวเรียบร้อย พูดจามาเชื่อถือ แต่ยังไงก็แอบเบรียวบ้างอยู่ดี ให้เรียบร้อยตลอดเวลาทำไม่ไหวนะ มันขัดกับตัวเอง อยู่บ้านก็แยกเป็นสองกรณี ถ้าป้าอยู่ ก็แต่งตัวอย่างที่ชอบไม่ค่อยได้ เช่น กางเกงขาสั้น หรือเสื้อสายเดี่ยว เพราะป้าไม่ชอบ ไม่อยากให้เขาบ่น ก็ใส่เสื้อยืดตัวใหญ่ ๆ กับกางเกงสามส่วน แต่ถ้าป้าไม่อยู่ จะใส่อะไรแม่ก็ไม่ว่า เพราะแม่เข้าใจ ว่าอยู่บ้าน ไม่ได้ออกไปไหน ส่วนการพูดจาก็เป็นตัวเองนะ ถ้าอยากพูด อะไรก็พูดได้ อย่างที่คิด แต่ไม่ใช่ว่าทุกเรื่องพ่อแม่จะรับฟังไปหมด เช่นเรื่อง การเมืองเป็นต้น แต่เราก็มีเจตนาธรรมของตัวเอง หลัง ๆ เริ่มไม่รู้ว่าเขาไปทำอะไร ก็เลยเงียบก็ได้ แต่ยังไงอยู่บ้านก็ผ่อนคลายสุดแล้วแหละ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จากคำสัมภาษณ์ของแนนนี่ สะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ที่เธอรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองคือพื้นที่ที่เธอใช้เวลาว่าง ไม่ว่าจะในพื้นที่ในบ้าน และพื้นที่ในผับ ซึ่งเธอไม่จำเป็นต้อง “เฟค” และ “แอบเบรียว” สามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ยกเว้นในกรณีที่ในบ้านมีพ่อของเธออยู่ด้วย

พ่อจะกลายเป็นตัวแปรที่ทำให้เธอต้องแต่งตัวเรียบร้อย ไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้ แต่ถ้าต้องเข้าไปอยู่ในพื้นที่ทำงานเธอจะไม่ใช่ตัวของตัวเอง เพราะต้อง “เฟค” ในการสื่อสารหรือแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และความคาดหวังของผู้คนรอบข้าง

คำสัมภาษณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานของ กาญจนา แก้วเทพ (2544ข, น. 66-67) ในการศึกษาพื้นที่ทางวัฒนธรรมระหว่างโลกทั้งสองโลกคือ “ที่บ้าน” และ “ที่ทำงานสาธารณะ” นั้น มีเกณฑ์หลายเกณฑ์ที่เป็นตัวบ่งชี้ (indicator) สำหรับการศึกษา เช่น ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ การศึกษาลักษณะทางกายภาพอะไรบ้างที่แบ่งแยกหรือบ่งชี้โลกภายในบ้านกับโลกสาธารณะ ตัวอย่างเช่น การมีรั้วรอบขอบชิด การกั้นห้อง การตั้งกฎกติกา มารยาทในการใช้พื้นที่แต่ละแห่ง เป็นต้น ในยุคปัจจุบันเมื่อมีการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างโลกทั้งสองอย่างเด็ดขาดมากขึ้น เราก็จะเห็นว่าทุกครั้งที่จะมีการเคลื่อนย้ายระหว่างโลก 2 โลกนั้น จำเป็นต้องมี “รหัสผ่าน” (code) บางอย่าง เช่น การแต่งกาย เวลาที่อยู่ที่บ้านคงไม่มีใครใส่สูทสวมมงกุฎเข้าหาเราไว้ เช่นเดียวกับ ที่เราจะไม่ใส่กางเกงขาสั้นรองเท้าแตะและเสื้อกล้ามเข้าไปในที่ทำงาน เป็นต้น

กลางคืนก็เที่ยว แล้วกลางวันเที่ยวด้วยหรือเปล่า

แต่กลางวันก็ปกตินะ อันนี้เป็นองค์ประกอบเสริมเข้ามา ว่ากลางคืนเราก็ ไปไอนุ่น ไอนี่ เมื่อก่อน karaoke ยังไม่ดังคะ เราเข้าเเรคอย่างเดียว เมื่อก่อน ไม่ชอบไป Karaoke คะ ขอสาบาน ไม่ชอบเลย เที่ยวกลางคืนอย่างเดียว เพื่อนชวนไปไม่ไป ต้องล่อลวง เพื่อนชอบ Karaoke เราไม่ไป แต่ตอนนี้ เที่ยวเเรคไม่ไป ฎไป Karaoke อย่างเดียวคะ ท่านผู้ชม

ทำไมถึงเปลี่ยนไปเที่ยว Karaoke หละ

คืออายุมันเยอะแล้วหละนะ จริง ๆ เละนะ ไปเที่ยวตั้งแต่สองทุ่ม กว่าจะได้เดินก็สี่ทุ่ม คือมันเหนื่อย มันยืนตลอด มันก็ไม่ไหว แล้วแบบว่าบางที ก็อยากคุยกับเพื่อนมากกว่าที่จะไปตะโกนอยู่ข้างใน คือแบบถ้าไป Karaoke คือมันคุยได้ มันเป็นที่ของเรา แต่ถ้าเด็ก ๆ มันจะไปเที่ยวกลางคืน เพราะคนเยอะ แต่พอโตเข้ามาหน่อย มันก็ต้องการพื้นที่ส่วนตัว เราอยู่ กับเพื่อน เราจะทำอะไรก็ได้ ก็มีแต่เพื่อนเรา

เวลาอยู่นอกบ้าน การแสดงออกเหมือนหรือต่างจากอยู่ในบ้านอย่างไร

“คือถ้าอยู่บ้านไม่แต่งตัวเลย จะเรียบร้อยมาก ทะลึ่งอะไรไม่มี แต่งตัวแบบ ป้า ๆ อยู่บ้าน แต่ถ้าออกจากบ้าน ดิฉันเต็มที แม้จะรู้ว่าแต่งแล้วไม่ดีขึ้นเลย แต่ก็ต้องแต่งนิดนึง ถ้าเข้ากับกลุ่มเพื่อน จะเปลี่ยนเป็นหน้ามือเป็นหลังมือ อยู่บ้านจะเรียบร้อย น่ารัก เหมือนผ้าพับไว้” (อิส, สัมภาษณ์)

จากที่อิสได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ว่า เวลาที่อยู่บ้านจะไม่แต่งตัวเลย “จะเรียบร้อยมาก ทะลึ่งอะไรไม่มี” และจะ “แต่งตัวแบบป้า ๆ อยู่บ้าน” แสดงให้เห็นว่าแม้พื้นที่ในบ้านที่ควรจะเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถเป็นตัวของตัวเองได้มากที่สุด แต่ในกรณีที่เราต้องอยู่ในสายตาของผู้ปกครองแล้ว เธอก็ต้องทำตัวให้เหมาะสมและเป็นไปตามความคาดหวังของผู้ใหญ่ ดังนั้น พื้นที่นอกบ้านอย่างฉับจึงทำให้เธอรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองมากกว่า นอกจากนี้ ปัจจุบันอิสยังได้พบพื้นที่ในการปลดปล่อยตัวตนแห่งใหม่ นั่นก็คือการไปเที่ยวคาราโอเกะ เนื่องจากเหตุผลของพื้นที่ที่ทำให้รู้สึกว่ามันเป็นพื้นที่ของพวกเขาอย่างแท้จริง เพราะทุกอย่างอยู่ภายใต้การจัดการของเธอเอง เธอสามารถเลือกเพลงที่จะร้องเองได้ และคิดจะหยุดเมื่อไหร่ก็ได้เช่นกัน

นอกจากในกรณีของแนนนี่และอิสแล้ว ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งที่น่าสนใจ พวกเขาเลือกที่จะสงวนเวลาว่างในตอนกลางคืนไว้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และใช้เวลาในตอนกลางวันเพื่อการทำงาน และการพักผ่อนเท่านั้น ดังตัวอย่างของวรรณ และพลอย ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

กลางคืนก็เที่ยว แล้วกลางวันเที่ยวด้วยหรือเปล่า

“กลางวันไม่ไปไหน กลางวันจะนอนอยู่บ้าน ไม่ค่อยไปไหน ถ้าเกิดจะเที่ยว ก็เที่ยวกลางคืน เพราะกลางวันนอนทั้งวัน พักผ่อนเก็บแรงไว้ตอนกลางคืน”

เวลาอยู่นอกบ้าน การแสดงออกเหมือนหรือต่างจากอยู่ในบ้านอย่างไร

“ถ้าการแต่งตัวต่างกัน ตามกาลเทศะ ส่วนการพูดจา การแสดงออกไม่ต่างกันหรอก” (วรรณ, สัมภาษณ์)

กลางคืนก็เที่ยว แล้วกลางวันเที่ยวด้วยหรือเปล่า

“กลางวันเหวอ ถ้าวันไหนพลอยไม่ได้ช่วยพ่อทำงาน พลอยก็อยู่บ้านนะ อยู่บ้านเล่น MSN นั้นแหละ เล่น Hi5 รู้สึกเหนื่อยใจ ช่วงนี้พลอยทำงาน อยู่กับพ่อเลิกสามทุ่ม กลางวันก็นอน”

ทำไมถึงได้เลือกที่จะเล่น MSN

“มันก็ดีนะ ก็เจอเพื่อน คุยกับเพื่อน บางครั้งเพื่อนอยู่เมืองนอก ไม่ได้คุย โทรศัพท์ไปนอน MSN ก็คือเจอใจ พลอยเปิดคอมพิวเตอร์ก็นอน MSN เลย”

เวลาอยู่นอกบ้าน การแสดงออกเหมือนหรือต่างจากอยู่ในบ้านอย่างไร

“เหมือนปกติ ทำตัวเฮฮา ไม่ต่างกัน” (พลอย, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นการใช้เวลาว่างนอกบ้านยังเป็นอีกวิธีหนึ่ง ในการผ่อนคลายความเครียด เนื่องจากผู้หญิงในยุคปัจจุบันต้องออกไปเรียนและทำงาน ผู้หญิงสมัยใหม่เกือบจะมีชีวิตอยู่นอกบ้านพอ ๆ กับที่อยู่ในบ้าน นอกจากนี้จะใช้ชีวิตทั้งภาคกลางวันในการเรียนหรืออยู่ในที่ทำงานแล้ว

ผู้หญิงยังอาจจะขยายขอบเขตช่วงเวลาของการอยู่นอกบ้านออกไปจนกระทั่งถึงช่วงกลางคืนด้วยการไปเที่ยวเตร่ยามค่ำคืน รวมทั้งสถานที่ที่บรรดาสาวสมัยใหม่จะออกไปอยู่นอกบ้านก็จะขยายออกไปด้วย จากการเดินตามตลาด ห้องถนน ศูนย์การค้า ร้านทำผม อาจจะไปนั่งกินอาหารคนเดียวในร้านอาหาร การเข้าไปดูหนังคนเดียวในโรงหนัง ก็ยังมีความเป็นไปได้ในปัจจุบัน เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันมากขึ้น “พื้นที่นอกบ้าน” จึงเป็นพื้นที่ที่ต้อนรับได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ในส่วนของการทำงานนอกบ้านตอนกลางคืนของผู้หญิง กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนก็จะมีสถานที่ที่ชื่นชอบแตกต่างกันออกไป ตามรสนิยมของแต่ละคนโดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สถานบริการประเภทผับแต่ละที่ก็ไม่ต่างกันมาก ทั้งบรรยากาศ และแนวดนตรี ถ้าจะต่างกันบ้าง ก็อาจจะเป็นกลุ่มคนที่ชอบมากกว่า เพราะกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะและรสนิยมที่ต่างกันออกไป การเที่ยวในสถานที่บางแห่ง สามารถบ่งบอกถึงรสนิยมที่ดีกว่าคนอื่นพื้นที่หนึ่งได้

ปัจจุบันนี้ชอบไปเที่ยวกลางคืนที่ไหนมากที่สุด

“ตอนนี้ส่วนมากไปอยู่สองสามที่ ข้าวสารก็ไปบ่อยหน่อย อย่าง Deep¹ แล้ว ก็ Oh! bar² ร้านนี้เพิ่งเปิดใหม่”

ทำไมถึงเป็นที่นี้ล่ะ

“ที่ไปสองร้านนี้เพราะสาเหตุหลักเลยใกล้บ้าน เพื่อน ๆ ในกลุ่มบ้านอยู่ แถวนี้อยู่ ร้านก็คนเยอะ สนุกสนานดี เพลงเล่นดี มีทั้งเล่นสด และเปิด แผ่น เดินตามได้ รู้คิวแล้ว”

แล้วที่นี้ต่างจากที่อื่นยังไงบ้าง

ต่างจากที่อื่นตรงที่แต่งตัวตามสบายได้ ไม่ต้องสวยมาก ไม่ต้องพิธีรีตองมาก ตอนนี้เริ่มชอบ Oh! bar มากกว่า Deep แล้ว เพราะเด็กเสิร์ฟมารยาทดี ไม่มีเงา วงก็เล่นดี แล้วดีฟก็คนแน่นเกิน อาจจะมาที่นี้บ่อยกว่าเดิม ถ้าไม่ ข้าวสาร ส่วนมากก็ไป Slim³ ที่อารีซีเอ เพราะเพื่อนอีกกลุ่มชอบไปเป็นกลุ่ม เพื่อนติดหู

¹ร้าน Deep เป็นร้านที่ไม่ได้อยู่บนถนนข้าวสารโดยตรง เพราะอยู่ในซอยรามบุตรี ย่านบางลำพู Deep เป็นผับเล็ก ๆ มีการตกแต่งแบบง่าย ๆ สบาย ๆ มีวงดนตรีเล่นสด สลับกับการเปิดแผ่นจากดีเจ ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา

²ร้าน Oh! Bar เป็นร้านที่อยู่ในย่านบางลำพู ติดกับถนนข้าวสาร เป็นผับเล็ก ๆ บรรยากาศดี ลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานตอนต้น มีวงดนตรีเล่นสด สลับกับการเปิดแผ่นจากดีเจ

³ร้าน Slim ตั้งอยู่ที่ถนน RCA พระรามเก้า เป็นผับขนาดใหญ่ มีหลายโซนให้ลูกค้าเลือกตามความชอบส่วนตัว ลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ที่มีกำลังจ่ายสูง

นิดหน่อย ถ้ามันต้องมาข้าวสารกันมันไกล เลยเจอกันครึ่งทางที่สลิม สลิมก็คนดูดี มีเงินมีทอง มีชาติ มีตระกูลกว่าข้าวสาร ต้องแต่งตัวงาม ๆ ไปเที่ยว บางทีก็เหนื่อยเหมือนกัน เพราะถ้าแต่งตัวไม่ดี ตอนเข้าห้องน้ำเวลาผู้หญิงส่องกระจก ชอบประเมินกันเอง แอบมองคนข้าง ๆ อารมณ์ประมาณใช้แป้งอะไรยะหล่อน เครื่องสำอางยี่ห้ออะไรบางทีก็รำคาญ แต่ก็ตามน้ำกับเขาไปด้วย (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ของผู้หญิงนอกบ้าน ก็มีสถานภาพทางชนชั้นในสังคม (social class) ที่แตกต่างกันด้วย เนื่องจากการไปเที่ยวในแต่ละที่รสนิยมของลูกค้ำที่เข้าไปใช้บริการก็แตกต่างกัน การสื่อสารของผู้หญิงจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่ที่เธอก้าวเข้าไปอยู่ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อจะได้ไม่รู้สึกรู้สีกแปลกแยกและสร้างความเป็นกลุ่มรสนิยมเดียวกันกับลูกค้ำคนอื่น ๆ ในร้าน

ปัจจุบันนี้ชอบไปเที่ยวกลางคืนที่ไหนมากที่สุด

“ส่วนมากไปข้าวสารคะ เพื่อนไปไหนฮิสไปด้วย”

ทำไมถึงเป็นที่นี้ล่ะ

“คือประมาณว่าใกล้บ้านคะ 1) ใกล้บ้าน 2) เพื่อนชวนคะ ส่วนมากก็เพื่อนจะลากไป Deep ค่ะ ก็เล่นเพลงโอเคนะ พูดถึงสถานที่อะไรก็ได้ แยมมาก ก็พอเที่ยวได้ ก็โอเค”

แล้วที่นี้ต่างจากที่อื่นยังไงบ้าง

“ก็เล่นเพลงดินนะ เล่นสดนะ ที่อื่นบางทีเปิดเพลงไซ้มัย อันนี้เขาก็เล่นสด ดึก ๆ ถึงจะเปิดเพลง แต่ถ้าอยากไปก็ Slim นะ เขาวามี Zone แบบว่าเปิดเพลงไทย มันเปิดเพลงโอเค เปิดเพลงแบบว่าโบราณแบบว่ายุคเราเอง พี่ตี่นา พี่เจ เปิดใหญ่เลยชอบ” (ฮิส, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันนี้ชอบไปเที่ยวกลางคืนที่ไหนมากที่สุด

“ปัจจุบันนี้ชอบไปเที่ยวติดลม ประชาณิเวศน์ 1”

ทำไมถึงเป็นที่นี้ล่ะ

“เพราะใกล้บ้าน แต่อย่างทองหล่อนี้มาไม่บ่อย”

แล้วที่นี้ต่างจากที่อื่นยังไงบ้าง

แต่ละที่ก็ไม่ต่างกันหรอก มันเหมือน ๆ กัน อย่างคนแถวนั้น ถ้าเที่ยวแถวนั้นมันก็จะแต่งตัวเหมือนกัน อย่างทองหล่อไม่มีเงินก็เที่ยวไม่ได้ แต่ที่อื่นบางทีก็ไปหาคนเลี้ยงเอาดาบหน้า มันมีจริง ๆ อย่างเด็กเสิร์ฟรู้จักกัน สนิท ๆ กัน ถ้ามีคนอยากได้เบอร์ อยากจีบ เด็กเสิร์ฟก็จะบอกว่าต้องจ่าย เพราะว่าเขาชอบคนที่ใจปล้ำ ไม่มี

ตั้งค้ไปไกล ๆ หน้าตาไม่สำคัญ แต่ปกติแล้วไม่ค่อยชอบให้คนดูถูก ชอบจ่ายเอง
ไม่ชอบให้ใครมายุ่งวุ่นวาย (ปอ, สัมภาษณ์)
ปัจจุบันนี้ชอบไปเที่ยวกลางคืนที่ไหนมากที่สุด
“นั่งเล่น เอกมัย”
ทำไมถึงเป็นที่นี้ล่ะ
“ก็ชอบบรรยากาศร้าน อะไอย่างนี้ คนที่มา เพลง คนที่มาก็ดูแบบว่าดี ๆ หน่อย ไม่
ค่อยลาว ไม่ใช่แบบดูเถื่อน ๆ นะ”

แล้วที่นี้ต่างจากที่อื่นยังไงบ้าง
“มันก็คล้าย ๆ กัน บรรยากาศร้านหละมั้งถ้าจะต่าง สภาพร้าน เพราะ เพลงอะไรมันก็
เล่นเหมือนกัน อะไอย่างนี้” (แก้ว, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า รสนิยมมีความสำคัญในการออกไปนอก
บ้านของผู้หญิงมาก เนื่องจากการไปในสถานที่ที่ต่างกัน ผู้หญิงจำเป็นต้องรู้จักปรับเปลี่ยนตัวเอง
ให้เหมาะกับสถานที่นั้น ๆ ด้วย เพราะรสนิยมเป็นเรื่องที่คนในสังคมปัจจุบันให้ความสำคัญใน
ฐานะที่เป็นสื่อให้เข้าใจหรือแสดงออกได้ว่า บุคคลนั้นเป็นเช่นไร ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการ
แบ่งแยกกลุ่มและการยอมรับเข้ากลุ่มสังคมเดียวกัน

ส่วนในเรื่องการออกนอกบ้านในตอนกลางคืนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังสามารถ
ออกไปเที่ยวนอกบ้านในตอนกลางคืนได้ โดยที่ทางบ้านอนุญาต เนื่องจากโตเป็นผู้ใหญ่พอที่จะ
ดูแลตัวเองได้แล้ว อุปสรรคนั้นอาจจะมีบ้าง ถ้าพวกเขาเที่ยวบ่อยจนเกินไป เนื่องจากผู้ปกครอง
ส่วนใหญ่ก็ยังคงห่วงลูกสาวเวลาออกไปไหนมาไหนตอนกลางคืน และถ้าพวกเขามีคนรัก คนรักก็
มักจะไม่ชอบให้เที่ยวกลางคืนบ่อย ๆ เช่นกัน นอกจากนี้ ก็จะเป็นอุปสรรคด้านการเงิน ที่ดูจะมี
อิทธิพลมากในการเที่ยวของพวกเขา

เวลาจะออกไปเที่ยวกลางคืนที่บ้านว่าอะไรหรือเปล่า
“คือพ่อให้ไปนะ แต่ต้องมีเพื่อนมารับ ไม่ให้ออกจากบ้านเอง ไม่ให้นั่งแท็กซี่ พलयลูก
สาวคนเดียวไง พ่อห่วงเรื่องความปลอดภัย ไม่ให้ขับรถมาเองด้วย”

“แล้วมีอุปสรรคอย่างอื่นในการเที่ยวอีกไหม”
“อุปสรรคก็พ่อเลย พ่อดู อีก็อย่างก็แฟน เพราะหนีแฟนมาเที่ยวกับก็ไง” (พลอย,
สัมภาษณ์)

เวลาจะออกไปเที่ยวกลางคืนที่บ้านว่าอะไรหรือเปล่า

“โอ๊ย! จะเหลือเหลือ ขนาดแก้ป่านนี้แล้ว แม่ยังบ่นอยู่เลย ไม่ค่อยอยากให้ ไปหรรษา
ยังงี้ก็ลูกสาวนะ”

แล้วมีอุปสรรคอย่างอื่นในการเที่ยวอีกไหม

“อุปสรรคชิ้นใหญ่เลยก็แม่เนี่ยแหละ ทำให้ลด ๆ ลง เพราะเกรงใจแม่ เห็นแม่นอนไม่
หลับ รอเรากลับบ้านก็รู้สึกไม่ดีเท่าไร เรายลดลงด้วยตัวเอง” (แนนนี่, สัมภาษณ์)

เวลาจะออกไปเที่ยวกลางคืนที่บ้านว่าจะอะไรหรือเปล่า

“ถ้าสาว ๆ นี้ก็ว่าเที่ยวบ่อย หลัง ๆ นี้ก็ตามใจ จะไปไหนก็ไปโตแล้ว”

แล้วมีอุปสรรคอย่างอื่นในการเที่ยวอีกไหม

น่าจะเป็นอุปสรรคด้านการเงิน บางทีเนี่ยราคาคาเฟ่หนึ่งมันก็แพง เปิดเหล้าที่มัน
ก็ราคาสูง เมื่อก่อนเที่ยวเปิดเหล้าขวดละ 1,500-2,000 เดียวนี้เปิดขวดละ 800
แล้วคะ คือ เราคิดแล้วว่า ความสนุกเท่ากัน แต่ว่าทำไมเราต้องไปเปิดขวดละ
1,500 2,000 เปิดขวดละ 800 600 ถูกต้องแล้ว คือ เป็นการคิดของคนที่มี
สติแล้ว เมื่อก่อนจะต้องทอรัสเท่านั้นนะคะ เดียวนี้ไม่ ช้าวสาร ตัวเองเริ่มใช้เงิน
เป็นคะ (อิส, สัมภาษณ์)

ในประเด็นดังกล่าวนี้พอจะสรุปได้ว่า ตัวแปรแรกที่ทำให้ผู้หญิงออกนอกบ้านไม่ได้ มา
จากเงื่อนไขของสถาบันครอบครัว กล่าวคือ มีพ่อเป็นผู้กำหนด โดยมักจะยกเหตุผลเรื่องความ
ปลอดภัยมาเป็นข้ออ้าง เนื่องจากยังมีความเชื่อที่ว่า ในเวลากลางคืนยังคงเป็นช่วงเวลาที่น่ากลัว
และไม่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง ตัวแปรถัดมาคือแม่ แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่พ่อที่เป็นผู้ชายเท่านั้น แต่
ยังมีแม่ที่เป็นผู้หญิงด้วยกันที่กดขี่กันเองไว้ การออกนอกบ้านของเธอจึงต้องต่อสู้/ต่อรองกับทั้ง
ผู้ชายเพศตรงข้าม และผู้หญิงเพศเดียวกับเธอยังไม่ยอมรับวัฒนธรรมการออกไปเที่ยวนอกบ้าน
ในตอนกลางคืนเช่นนี้ สุดท้ายคือตัวแปรทางเศรษฐกิจ การออกไปนอกร้านของเธอจำเป็นต้องมี
ค่าใช้จ่าย เนื่องจากการใช้ชีวิตกลางคืนนั้นอยู่ในมิติของวัฒนธรรมการบริโภค (consumer
culture) ที่ต้องจับจ่ายออกไป ต่างกับมิติของการทำงาน ที่จะได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน

แต่ถึงกระนั้น ในปัจจุบันการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่ใช่เรื่องยาก
อีกต่อไป ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดใจยอมรับในเรื่องนี้ได้มากขึ้น ถ้าการเที่ยวนั้นอยู่
ในปริมาณที่พอเหมาะพอควร

ในส่วนของช่องทางการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ครั้งแรกที่
ออกไปเที่ยวนอกบ้านในเวลากลางคืน พวกเขาส่วนใหญ่จะไปกับเพื่อน เพื่อนจึงเป็นสื่อบุคคล
ช่องทางแรกที่ผู้หญิงสื่อสารด้วยในเรื่องนี้ แต่ยังมีผู้หญิงอีกส่วนหนึ่งที่ต่างออกไป คือมีพ่อแม่เป็น

สื่อบุคคลช่องทางแรกในการสื่อสาร จากนั้นเมื่อพวกเขาโตขึ้น พ่อที่จะดูแลตัวเองได้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็จะเริ่มอนุญาตให้ออกไปเที่ยวได้เอง แต่ไม่ว่าช่องทางแรกที่พวกเขาสื่อสารด้วยจะมาจากเพื่อนหรือพ่อแม่ เมื่อพวกเขาได้มีประสบการณ์ตรงในการไปเที่ยวด้วยตัวเองแล้ว ประสบการณ์เหล่านี้ก็จะมีอิทธิพลทางความคิดในการที่จะผลักดันพวกเขา ให้ก้าวออกไปเที่ยวเองในครั้งต่อไป

“กลางคืน” กับผู้หญิง

ในสังคมไทยก็มีมายาคติว่า “กลางคืน” เป็นสัญลักษณ์ของอันตราย เป็นที่ซึ่งสถิตไว้ด้วย “ความชั่วร้าย” เช่น นกแสกที่ออกหากินตอนกลางคืนจะเป็นสัญลักษณ์ที่นำมาซึ่งความตาย ภูตผีปีศาจจะออกมาทำร้ายมนุษย์ในยามราตรี (พิเชษฐ สหายพันธุ์, 2537) ฉะนั้น เมื่อผู้หญิงออกเที่ยวกกลางคืน จึงหมายความว่า เธอได้เปิดแนวรบต่อมายาคติเรื่องอันตรายแห่งรัตติกาล

และเมื่อผู้วิจัยถามความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับคำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน” พวกเขาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นคำที่ฟังดูไม่ดี มีความหมายไปในแง่ลบ และส่วนหนึ่งเห็นว่าคำนี้น่าจะหมายถึง ผู้หญิงที่ทำงานกลางคืน หรือผู้หญิงที่เที่ยวทุกคืนมากกว่า และตัวของเธอเองไม่จัดอยู่ในกลุ่มนั้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเที่ยวกกลางคืนของผู้หญิงที่ถือเป็นรูปแบบหนึ่งในวัฒนธรรมย่อย (subculture) ของสังคม แต่ในวัฒนธรรมย่อยนั้น กลับมีวัฒนธรรมย่อยย่อยลงไปอีก คือ ในกลุ่มผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน ก็มีการแบ่งชนชั้นกันเอง ว่าฉันเป็น “ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน” ไม่ใช่ “ผู้หญิงกลางคืน” ตัวอย่างเช่น

อิสรู้สึกยังไงกับคำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน”

มันฟังดูไม่ค่อยดีนะ ทั้ง ๆ ที่ครั้งหนึ่งที่ได้ ๆ เราก็เคยเที่ยวกกลางคืน แต่ เราก็ไม่คิดว่าเราเป็นผู้หญิงเที่ยวกกลางคืนนะ เราก็แค่ไปเที่ยวนะ มันฟังดู เหมือนผู้หญิงกลางคืนยังไงไม่รู้นะ รู้สึกแบบไม่ค่อยดีถ้าจะใช้คำว่าผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน ตามภาพเป็นแง่ลบอะไรประมาณนี้ ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืนของอิสก็คือ ผู้หญิงที่เที่ยวบ่อยมากแบบทุกคืนอย่างนี้ เอ! คนนี้ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน เราก็แค่ไปเที่ยวอาทิตย์ละหน มันก็ไม่ได้เสียหายอะไร (อิส, สัมภาษณ์)

พลอยรู้สึกยังไงกับคำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกกลางคืน”

“มันดูเหมือนไม่ดีเลยนะ ดูเหมือนแบบเที่ยวทุกวันทุกคืน เที่ยวแบบไม่รู้ตัว ล้าเมเลเทเมา และทะเล แต่เราไม่ใช่ เหมือนเรามาคลายเครียดมากกว่า คำว่าผู้หญิงกลางคืนมันเหมือนจะหมายถึงผู้หญิงทำงานกลางคืนมากกว่า”

ที่พลอยบอกว่า คำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน” มันดูเหมือนไม่ดี พลอย ได้รับความคิดนี้มาจากที่ไหนหรือ

“เหมือนคนอื่นเขาพูดเปรียบเทียบ เหมือนผู้หญิงหาเงิน ผู้หญิงทำงาน กลางคืนอะไรอย่างนี้ คนรอบข้างทั่วไปเขาพูดกัน มันเคยได้ยินเข้าหู” (พลอย, สัมภาษณ์)

แต่อีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า การเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องผิด จากประสบการณ์ตรงที่พวกเธอได้สัมผัสมา ทำให้พวกเธอรู้สึกว่า หากไม่ได้ทำอะไรเสียหาย และไม่ว่าพวกเธอจะเที่ยวด้วยเหตุผลอะไร มันก็เป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลที่พวกเธอพึงจะกระทำได้ หากจะผิดก็ผิดในเรื่องของวัฒนธรรมไทยมากกว่า และจากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ว่า คนโดยส่วนมากชอบประเมินผู้หญิงเที่ยวว่า “ง่าย” จริง ๆ มันอยู่ที่เนื้อแท้ของแต่ละคนมากกว่าว่าเป็นยังไง แสดงให้เห็นว่า ความหมายของผู้หญิงเที่ยวกลางคืนเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้าง (construct) ขึ้นมาจากคนในสังคมส่วนใหญ่นั้นเอง

แน่นอนรู้สึกยังไงกับคำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน”

มันเป็นคำที่มีทั้งบวกและลบอยู่ในตัวเอง แต่ฟังแล้วลบน่าจะมากกว่า คนโดยส่วนมากชอบประเมินผู้หญิงเที่ยวว่าง่าย จริง ๆ มันอยู่ที่เนื้อแท้ ของแต่ละคนมากกว่าว่าเป็นยังไง ไม่ใช่ผู้หญิง เที่ยวแล้วจะแรง จะไปหา ผัวทุกคน มันไม่ใช่เลย เราแต่งตัวไปไม่ได้แปลว่าคุณจะมาลวนลาม หรือ ลากเราขึ้นเตียงได้ การแต่งตัวมันก็สิทธิ์ของฉัน ตัวของฉัน แต่ก็ต้องดูแล ตัวเองได้ด้วยไม่ใช่ self เกินเหตุ มันเกิน ก็พลาดกันมาให้เห็นเยอะแล้ว จริง ๆ อยู่ที่มีการดูแลตัวเองนั่นแหละ เต็มแก่ง เต็มยั่ว กินเหล้าเยอะ ไม่ได้แปลว่า ผู้หญิงเหล่านั้นจะเป็นผู้หญิงไม่ดี แต่ละคนที่รู้จักก็มีงานมีการทำเลี้ยงดูตัวเองได้ เพราะฉะนั้นอย่าเอาอคติส่วนตัวมาวัดคนจากแค่ภายนอกอย่างเดียว ถึงภายนอกมันจะประเมินง่ายกว่าภายใน ฟากบอกพวกผู้ชายด้วย ส่วนในแง่ที่ฟังแล้วเป็นบวก มันฟังดูแล้วรู้สึกผู้หญิงพวกนี้เป็นพวกมั่นใจในตัวเอง ไม่หึง ๆ ตี๋ ๆ นะ ถ้าเป็นสายตาคนทั่วไปที่ไม่ได้เที่ยวกลางคืน เขาน่าจะคิดว่าผู้หญิงเที่ยวกลางคืนเป็นผู้หญิงไม่ดี ว่าแต่การไปฟังเพลง กินเหล้าบ้าง แล้วดูแลตัวเองได้ มันไม่ดียังไงกันพวกคุณ วิถีคลายเครียดแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกันนะ แต่ผู้หญิงเที่ยวที่แรง ๆ แรด ๆ ก็เห็นเยอะนะ ทั้งพวกเมาไม่

ดูแลตัวเอง หรือไปเพื่อจับผู้ชายมันก็มีเยอะ บางคนเที่ยวเพราะออกหักประชดชีวิต รัก ทำตัวเหลวแหลกมันก็มีอีก เอ๊ะ พุดไปพุดมาชักสับสน จริง ๆ ผู้หญิงเองเนี่ยแหละ ที่ทำตัวให้คนเขามองว่าไม่ดี แต่ก็ไ้ผู้ชายอีกนั่นแหละ ที่มันเที่ยวไม่เห็นมีใคร ไปตรานหน้าเลยว่ามันไม่ดี เหย้! ไม่เข้าใจสังคมไทยจริง ๆ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

ที่เกียงรู้สึกยังงัยกับคำว่า “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน”

ถ้าเราพุดถึงเขาในแง่ดี มันก็ดีแหละค่ะ คือเขาก็แค่อยากไปเที่ยวเหมือน คนอื่นทั่วไป แต่ถ้าเกิดผู้หญิงกลางคืนอีกความหมายหนึ่ง ก็คือกลางคืน ของเขาอาจจะมีความหมายสำหรับเขาไม่เหมือนกลางวัน ถ้าเราเข้าใจว่า ผู้หญิงกลางคืนส่วนใหญ่เขาก็ไปทำงาน ทำงานกลางคืน อาจจะไม่เชิงว่า ทำงานแบบนั้นซะอย่างเดียว แต่คือเขามีจุดประสงค์ในการที่เขาออกไป เที่ยวกลางคืน เช่น หาเงิน หรือหาความสุขอีกแบบหนึ่งอะไรอย่างนี้ ถามว่าผิดไหม ไม่ผิด ถ้ามองในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล แต่ผิดในเรื่องของวัฒนธรรม (เกียง, สัมภาษณ์)

ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงกำลังต่อสู้/ต่อรองเพื่อหรือถอนความหมายเดิมที่สังคมมีต่อผู้หญิงเที่ยวกลางคืน ที่ถูกตั้งคำจำกัดความเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” โดยใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาว่าพวกเธอมาเที่ยวในเวลากลางคืนเพื่อการพักผ่อนเท่านั้น และพวกเธอก็ไม่ได้ทำอะไรเสียหาย พวกเธอไม่ปฏิเสธว่ายังมีผู้หญิงเที่ยวกลางคืนในความหมายเดิมอยู่ในสังคม แต่พวกเธอไม่ใช่ พวกเธอเลือกที่จะมองการเที่ยวกลางคืนในลักษณะที่คล้ายคลึงกับมุมมองแบบสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal feminism) ซึ่งจุดยืนของสตรีนิยมกลุ่มนี้เชื่อว่า แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลง แต่บทบาทของผู้หญิงกลับไม่เปลี่ยนแปลง และไม่เสมอภาคกับผู้ชาย ดังนั้น เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย เมื่อผู้ชายเที่ยวกลางคืนได้ ผู้หญิงก็ควรจะมีสิทธิในเรื่องนี้เท่าเทียมกันด้วย

และในเมื่อสังคมไทยมีวัฒนธรรมและมายาคติว่าการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เหมาะสม อาจถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” แล้วอย่างนี้ เวลาไปเที่ยวกลางคืน พวกเธอกลับที่จะถูกมองในแง่ลบบ้างหรือไม่ นั่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่า พวกเธอไม่กลัว และไม่คิดถึงเรื่องนี้ เนื่องจากพวกเธอไม่ได้ทำตัวเสียหายอย่างนั้น

ในสังคมไทยเรามีวัฒนธรรมว่าการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เหมาะสม อาจถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” แล้วอย่างนี้ เวลาไปเที่ยวกลางคืนกลัวจะถูกมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

ไม่ค่อยคิดเรื่องนี้เลยนะ เพราะรู้ตัวเองดีว่าไม่เคยทำอะไรเสียหาย ไม่เคย หายไป กับใครทั้งคืน ไม่ไปต่อกับผู้ชายที่มาจับในฝัน ไม่เล่นยา อย่างมากก็มากกว่าปกติ เพราะเป็นคนเมื่อง่าย แต่ก็หายไว ถึงใครจะมองไม่ดี แต่ก็ ไม่เคยทำให้ ชีวิตประจำวันเสียหาย ยังเรียนได้เกรดสวยงาม เป็นปกติ ทำงานได้ แล้วอีกอย่าง ไม่ได้ขอคนที่มองเราไม่ดีกินสักหน่อย สุขชั้น อยากทำอะไรก็ทำ ถ้าไม่ทำให้ใคร เดือดร้อนนะ

แล้วเวลาไปเที่ยวกลางคืนเคยถูกคนอื่นมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

“ก็เจอพวกผู้ชายในฝันนั่นแหละ ที่มันมองไม่ดี ชอบคิดว่าแต่งตัวแล้วจะง่าย อยากเอา ขวดเหล้าพาดหัวมันจริง ๆ แต่ก็ช่างมัน เซฟตัวเองให้มากที่สุดก็พอแล้ว”

รู้สึกยังไงถ้าถูกมองในแง่ลบ

“แล้วแต่ว่าแง่ลบรุนแรงมัย ถ้าพูดต่อหน้าก็คงของขึ้น มีด่ากลับบ้าง แต่ถ้าลับหลังก็ไม่ รู้สึกอะไรหรอก เพราะไม่รู้ (จริงหรือเปล่า ไม่รู้ก็ไม่รู้รู้สึกอะไรหรอก) เคยมีเสียใจบ้าง แต่ก็เอาเถอะ จะไปแคร์อะไรกับคนที่ไม่ได้มารู้จักความเป็นจริงของชีวิตเรา ว่ามันเป็นยังไง”

อยากจะบอกกับคนที่เขามองเราในแง่ลบว่ายังไง

“ถ้าว่างนักจนต้องประเมินคนอื่น ก็ช่วยประเมินตัวเองก่อนเถอะ ว่าชีวิต ตัวเองนะมันดี พอแล้วหรือยัง ถ้ายัง ก็ใส่ใจตัวเองกับลูกเมียก่อนเถอะนะ คุณแม่ขอรับรอง” (แนนนี่, สัมภาษณ์)

ในสังคมไทยเรามีวัฒนธรรมว่าการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็นพฤติกรรม เบี่ยงเบน ไม่เหมาะสม อาจถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” แล้วอย่างนี้ เวลาไปเที่ยวกลางคืนกลัวจะถูกมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

อู๋ย ตอมนั้น ตอนเที่ยวไม่คิดอะ คือเราไม่คิดว่าเราเป็นผู้หญิงเที่ยวกลางคืน เราก็แบบแค่ไปเที่ยวมันก็เหมือนการไปดูหนัง ไปช้อปปิ้ง ไปอะไรอย่างนี้ เพียงแต่ว่าไอ้เงื่อนไขเวลามันอยู่ตอนกลางคืนเท่านั้นเอง คือไปถึงเรารู้ว่า เราไปทำอะไรง เราไม่ได้กินเหล้าเมายา อ้อ กินเหล้า กินเหล้า แต่แบบ เราไม่ได้เมายา ไม่ได้เสียหายอะไร แต่แบบไม่รู้สิ รู้สึกว่าตัวเองไม่ใช่ผู้หญิงเที่ยวกลางคืนแบบหนัก ๆ อะไรอย่างนี้ เออถ้าเรามองตอนนี้เป็นผู้ใหญ่แล้วนะ มองเด็ก ๆ มันก็แบบเรามองเขาไม่ค่อยดีเหมือนกันนะ เออก็แบบว่า เธอก็แต่งตัวกำกั้น แล้วเข้าไปแค้แแต่ะ ๆ อยู่โน้นนั่น แก้วแล้วมั้ง เริ่มคิดไป

ความคิดแบบนี้ อีสได้รับมาจากใคร

ตัวเอง ไม่รู้สิ รู้สึกว่ามันไม่ใช่เรื่องผิด ฉันเที่ยวแต่ฉันอยู่ในกรอบ ฉันไม่ได้ ทำอะไรเสียหาย ไปเจอเพื่อน ไปเที่ยวก็มีแต่เพื่อน เราก็อยู่แค่นั้น มันคือ ความคิดของเรา คนเรามันช่วงอายุนี้ มันก็ต้องเที่ยว จะมาเที่ยวช่วง 30 40 มันก็ไม่ได้ มันไม่ใช่เรื่องเสียหาย ถ้ามันรู้ตัวว่าทำอะไรอยู่

แล้วเวลาไปเที่ยวกลางคืนเคยถูกคนอื่นมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

คือถ้าผู้ใหญ่คงไม่ ผู้ใหญ่คนนั้นเป็นพ่อแม่ดิฉันที่สนับสนุนการเที่ยว กลางคืนอย่างเต็มที่ ถึงขนาดแบบว่า อาทิตย์นี้ไม่ไปเหวอ คือแบบว่าเขา รู้ไป ว่าเราไปแต่กลุ่มผู้หญิง แล้วไปก็ไปค้างบ้านเพื่อน บางทีก็กลับมาค้างบ้านเรา ก็รู้อยู่แล้วว่ากลุ่มนี้มันเป็นยังไง คือแม่ ยาย เคยเห็นทุกคนในกลุ่มไป แล้วไปเที่ยวเสร็จ ก็แบบไปนอนค้างบ้านเพื่อน จบ ทุกคนกลับบ้านหมด ไม่มีผู้ชายมาซ่องแฉะ ถ้าคนรอบตัวไม่มีนะ ถ้าคนเที่ยวด้วยกันก็คงไม่มีมั้ง เพราะทุกคนในนั้นมันก็เที่ยวด้วยกันหมด

รู้สึกยังไงถ้าถูกมองในแง่ลบ

“เฉย ๆ วะ ถ้าเรารู้ตัวเองว่าเราไม่ได้ทำอะไรเสียหาย คือไม่ได้แบบว่าไปนั่ง ล่อลวงอะไรอย่างนี้ หน้าตาไม่ให้ใจ ไม่รู้สึกอะไรนะ เฉย ๆ แบบว่าเรารู้ ตัวเองว่าเราทำอะไร”

อยากจะบอกกับคนที่เขามองเราในแง่ลบว่ายังไง

มันต้องลองเที่ยวเองดูนะ ไม่รู้สิ คือต้องลองเข้ามา แบบว่าคนเที่ยวดี ๆ มันก็มีวัย มันไม่ได้แบบว่าต้องไปมอมเมา มั่วกัน อะไรอย่างนี้ คือแบบ คนที่เขามา เขาก็มาสนุก มาปลดปล่อย มาเจอเพื่อน มันเหมือนการไป เที่ยวกันกับเพื่อนอย่างหนึ่งนะ มันก็เหมือนการดูหนัง ฟังเพลงธรรมดา อันนี้เราแค่แบบเหล้ามีอะไรเข้ามา คือถ้ามันควบคุมตัวเองได้ มันก็โอเคไป ถ้าแบบกลุ่มที่คุณคบ กลุ่มที่คุณไปด้วยมันโอเค และคุณไม่เจอความเสี่ยงกับคนในนั้น มันก็ไม่มีอะไร คุณก็กลับบ้านปลอดภัย ไม่มีอะไรเสียหาย แค่นี้เอง (อิส, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของแนนนี่และอิส แสดงให้เห็นว่าพวกเธอกำลังสื่อสารความหมายเพื่อต่อสู้กับความหมายเก่าที่ว่าผู้หญิงเที่ยวกลางคืนเป็นผู้หญิงไม่ดี โดยให้เหตุผลว่าการเที่ยวของพวกเธออยู่ในกรอบที่เหมาะสม ไม่เคยทำอะไรที่เสียหาย และพวกเธอก็สามารถดูแลตัวเองได้ดี อย่างเช่นในกรณีของอิส จะเห็นว่าเธอเลือกที่จะใช้การสื่อสารเพื่อการต่อรองในเรื่องนี้ด้วยการให้แม่และยายได้เห็นหน้าค่าตาเพื่อนที่จะไปด้วยกัน (face-to-face communication) เป็นเครื่องยืนยันว่าการไปเที่ยวของเธอยังอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดี ไม่มีอันตราย

และในเรื่องนี้ ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ที่กลัวคนรอบข้างจะมองไม่ดีอยู่บ้าง เหมือนกัน โดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ของปลา และแก้ว

น้องปลา หญิงสาว อายุ 22 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยรัฐบาลชื่อดัง ได้รับค่าใช้จ่าจากทางบ้านประมาณ 8,000 บาท ต่อเดือน

น้องปลา เริ่มเที่ยวครั้งแรกตอนอายุ 16 ปี ไปเที่ยวแถว RCA ไปกับพ่อแม่และก็เพื่อน มีพี่ของเพื่อนพาเข้าไป พ่อแม่ไม่ให้ไปเที่ยวกันเอง จึงพาไป แต่พ่อแม่นั่งรออยู่ข้างนอก

ปลาเริ่มเที่ยวเองเมื่อไหร่

“เมื่อประมาณเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว โตะแล้วก็เริ่มเที่ยวเองได้แล้ว”

ในสังคมไทยเรามีวัฒนธรรมว่าการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็น พฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เหมาะสม อาจถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” แล้วอย่างนี้ เวลาไปเที่ยวกลางคืนกลัวจะถูกมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

ก็กลัวนะ แบบว่าบางทีเหมือนกับเขาอาจจะคิดว่าเราดีหรือเปล่านี่ เพราะ บางทีเรายังมองคนเที่ยวไม่ดี อะไรอย่างนี้ แต่ก็คิดว่า มันอยู่ที่ตัวเรา เราไม่ได้ทำอะไรไม่ดี ก็ข้างเขาเถอะ แต่บางทีก็คิด ก็เลยไม่ค่อยไปเที่ยว พอกับแม่ก็บอกไปได้ แต่เรายังมองเขาไม่ดีเลยแล้วยังจะไปเที่ยวอีกเหอะ ก็แบบไป Karaoke สี่ ดึก ๆ จะกลับก็โหมงก็ได้ ไปบ่อย ๆ สุขภาพก็ไม่ดี ไปสังสรรค์นาน ๆ ที่ก็โอบเค

แล้วเวลาไปเที่ยวกลางคืนเคยถูกคนอื่นมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

ปลาว่าก็ต้องมีบ้างแหละนะ คนรอบ ๆ ข้างประมาณโตะอื่นอะไรอย่างนี้ น่าจะมองเพราะอยู่กับผู้ชายเยอะ แล้วผู้หญิงน้อย เขาไม่ได้มาถามเราว่า เราเรียนที่ไหน การศึกษาอะไร แต่เขาคงคิดว่าอยู่ในสถานะนั้นเหมือน ๆ กัน เขาไม่มีทางรู้ว่าเราเป็นยังไง เราก็ไม่ได้ติดป้ายหรือใส่เข็ม เขาอาจจะมอง ในแง่ลบได้ บางทีอาจจะมองว่า เฮ้ย! ทำไมมากับผู้ชายเยอะจัง

รู้สึกยังไงถ้าถูกมองในแง่ลบ

บางทีก็แบบแปลก ๆ นะ มีหนหนึ่งเหมือนกัน แบบว่าวันนั้นปลาไปกับเพื่อนผู้หญิงอีกคน คือจริง ๆ เพื่อนผู้หญิงคนอื่นมันจะตามมาอีก แต่มัน ออกมาช้า อยู่ในนั้น ผู้หญิงสองคน นอกนั้นผู้ชายหมดเลย เขาก็มอง ๆ กัน เพราะบางคนเขาก็แบบเป็นแก๊งผู้หญิงก็ผู้หญิงทั้งแก๊ง ผู้ชายก็ผู้ชายทั้งแก๊ง ตอนแรกก็แบบเฉย ๆ ข้างเถอะ นาน ๆ เข้าก็คิดแบบ เฮ้ย! มองอย่างนี้ ไม่ใช่ซะ

อยากจะบอกกับคนที่เขามองเราในแง่ลบว่ายังไง

“อย่ามองแค่ภายนอก มาถามก่อนสิมันเป็นเรื่องกันทั้งนั้นนะ มาที่ก็แบบ สังสรรค์ ปาร์ตี้แค่นั้น อย่ามองภายนอก คนมันมีทั้งดีและไม่ดี” (ปลา, สัมภาษณ์)

แก้ว หญิงสาว อายุ 24 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรัฐบาลชื่อดัง ยังไม่ได้ทำงาน ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับค่าใช้จ่าจากทางบ้านประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน

แก้วเที่ยวกลางคืนครั้งแรกตอน อายุ 16 ปี ที่ อาร์.ซี.เอ. เพราะเพื่อนชวนไป ตอนนั้นเป็นช่วงเทศกาลสงกรานต์ เพื่อนไปกันเยอะ อยากไปสนุกกันไม่ได้คิดอะไรมาก การเที่ยวครั้งนั้นพ่อแม่ไม่รู้ โดยบอกว่าไปนอนบ้านเพื่อน แก้วให้สัมภาษณ์ว่า

ครั้งแรกที่ไปเที่ยว แก้วไปกับเพื่อน แล้วหนีพ่อแม่ไปเที่ยวด้วย แสดงว่า แก้วเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่เลย

ที่ต้องโกหก เพราะตอนนั้นยังอยู่ ม.ปลาย ยังเด็ก ๆ พ่อไม่ให้ไป เพียงเที่ยว ได้ตอนเรียนมหาลัย พ่อแม่ไม่ค่อยชอบหรอก เขว่ามันไม่ดี เชื่อเพื่อน มากกว่าไหม อยากไปเองมากกว่า ไม่เกี่ยวกับเพื่อนหรอก ไปแล้วสนุก ก็อยากไปอีก อะไรอย่างนี้ บางที่เพื่อนชวนไป แล้วไม่มีอารมณ์ไป ก็ไม่ อยากไป

ในสังคมไทยเรามีวัฒนธรรมว่าการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่เหมาะสม อาจถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” แล้วอย่างนี้ เวลาไปเที่ยวกลางคืนกลัวจะถูกมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

“ก็กลัวนิดนึง ถ้าเป็นผู้ใหญ่มองอะไรแบบนี้ ถ้าเป็นญาติผู้ใหญ่เค้าคงมอง ไม่ดีหรอก แต่วัยรุ่นไม่กลัว เพราะน่าจะเข้าใจ ถ้าในที่เที่ยวดูด้วยกันก็ไม่กลัว คือไม่ได้ว่ากลัวอะไรมาก แต่ไม่อยากให้ใครมามองเราไม่ดี เขาอาจจะไม่เข้าใจ อาจจะคิดเลยเถิดว่าเราไปทำอะไรไม่ดี”

แล้วเวลาไปเที่ยวกลางคืนเคยถูกคนอื่นมองในแง่ลบบ้างหรือเปล่า

ถ้าเป็นแบบผู้ใหญ่หน่อย เค้าก็คงจะมองไม่ดี ไปทำไม สนุกตรงไหน แต่ ถ้าเกิดคนที่เที่ยวดูด้วยกัน มันก็เฉย ๆ ถ้าเกิดไม่ได้ไปทำตัวอะไรมากมายในนั้น ก็ไม่ค่อยมี เพราะไม่ค่อยมีใครรู้ ถ้าจะรู้ก็เพื่อน ๆ กันเอง มันก็เฉย ๆ มันก็ไปด้วยกัน มันก็คงไม่มองไม่ดีหรอก อย่างพ่อกับแม่ก็เฉย ๆ คนอื่นไม่รู้ยังงี้ ถ้าอย่างแฟนมันก็ชอบว่าไม่ดี ไม่ค่อยอยากให้ไป ทำไมชอบไปเที่ยวด้วย

รู้สึกยังไงถ้าถูกมองในแง่ลบ

“ก็แบบไม่ได้ทำตัวอย่างนั้น ก็จะมีประวัติดูมันก็มีบางส่วนนะที่ไม่ดี แต่เราไม่ใช่”

อยากจะบอกกับคนที่เขามองเราในแง่ลบว่ายังไง

ก็บางทีมันก็อาจจะไม่ใช่ ขนาดอย่างที่เค้าคิดก็ได้ อะไรอย่างนี้ บางทีก็ แบบว่า ก็ เหมือนกับไปเที่ยว ไปเจอเพื่อน ซ้ำๆ อะไรอย่างนี้ ก็ไม่ได้แบบ อะไรมากมาย แต่ ถ้าเป็นผู้ใหญ่มองเขาก็คงมองแนวเป็นห่วงมากกว่า คงไม่ได้มองว่าไปทำอะไร เสียหายหรือกมั่ง ห่วงอันตรายที่เกิดขึ้นจากที่เที่ยว (แก้ว, สัมภาษณ์)

เมื่อถามต่อไปว่า กลัวอันตรายที่เกิดจาก ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท หรือการล่อง ละเอียดทางเพศเวลาไปเที่ยวกลางคืนหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ กลัวอันตรายเหล่านี้แตกต่างกันออกไปตามความเสี่ยงของสถานที่ที่ไป เพราะในแต่ละที่ก็มีความเสี่ยงไม่เหมือนกัน สถานที่ที่มี ระดับ มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี ก็จะมีความเสี่ยงน้อยกว่าที่อื่น ๆ พวกเขาจึงต้อง ระวังตัวเอง และมีสติตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่า มายาคติของ “กลางคืน” ที่เป็นสัญลักษณ์ ของอันตราย เป็นที่ซึ่งสถิตไว้ด้วยความชั่วร้าย (พิเชษฐุ์ สายพันธุ์, 2537) ยังคงมีอิทธิพลต่อ ความคิดของผู้หญิง แม้เธอจะเข้าไปอยู่ในเวลากลางคืน แต่มายาคติดังกล่าวก็ยังทำงานอยู่ หรือถูก ปลุกฝังเอาไว้ภายในจิตสำนึก (internalised) ของผู้หญิงอยู่แล้ว

กลัวอันตรายที่จะเกิดจาก ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท หรือการล่องละเอียดทางเพศ เวลาไปเที่ยวกลางคืนบ้างหรือเปล่า

เรื่องนี้กลัวเลยแหละ ถึงเลือกไปร้านที่มีระบบดูแลความปลอดภัยได้เป็น อย่างดี เพราะอย่างน้อยถ้าร้านสกรีนคนก่อนไม่ให้มีเด็กอายุต่ำกว่า 20 เข้า ตรวจอาวู ก่อนมันก็ปลอดภัยในระดับหนึ่ง แล้วในร้านมีการคัดคอยดูแล เราก็สบายใจนะ ส่วนล่องละเอียดทางเพศเราก็ต้องดูแลตัวเองดี ๆ เดินไป ห้องน้ำคนเยอะ ๆ ก็ กอดอกไว้ เดี่ยวใครมาโดนหน้าอกเรา จะตั้งใจหรือ ไม่ตั้งใจก็เป็นของไม่ควรไป โดนคนอื่นนะ ใครส่งเหล้าให้ก็อย่าไปกิน อันตราย เดี่ยวฉี่ม่วงไม่รู้ตัว ส่วนทะเลาะ วิวาท กลุ่มเราเป็นกลุ่มรักสงบ ไม่ทะเลาะกับคนอื่นเองหรอก แต่ถ้าถูกหลงนี้ก็ อาจเป็นไปได้ ถ้าเห็นท่าไม่ดี ก็ออกมาห่าง ๆ ก่อนดีกว่า (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่า กลยุทธ์ที่แนนนี่ใช้ในการต่อรองกับมายาคติเรื่อง “กลางคืน” คือการเลือก พื้นที่ในการสื่อสาร เธอเชื่อว่าการเลือกเข้าไปใช้บริการในร้านที่มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี จะช่วยให้การเที่ยวกลางคืนของเธอมีความปลอดภัยมากขึ้น

แล้วความกลัวนี้ เกิดขึ้นได้อย่างไร

ความกลัวเหล่านี้ถูกสร้างได้จากหลายช่องทางด้วยกัน อย่างประเด็นแรก ยาเสพติด มีเพื่อนที่รู้จักบางคนก็แอบมีเทคยาบ้าง บางครั้งเวลาไปเที่ยว ซึ่งเราไม่ค่อยชอบใจนัก เลี้ยงได้ก็จะไม่ไป เพราะมันเมา เราไม่ได้เมาไปด้วย ไม่สนุก และเห็นดีเห็นงามกับมัน บางครั้งเวลามีตำรวจมาตรวจก็ต้องแอบ ให้เราเป็นเจ้าของ บัสสาวะนะ แต่เรื่องนี้นานมากแล้ว ตั้งแต่สมัย ป.ตรี ซึ่งมันเสี่ยงมากกว่า ถ้าเราเผลอไปหยิบแก้วผิตมาดื่ม เราอาจช่วยไปด้วยได้ ทางแก้ของอันนี้คือก็เลิกไปกับพวกมันซะ และทำให้กลัวว่าไอ้โต๊ะข้าง ๆ ที่มันมาชน ๆ แลกแก้วกับเราเนีย มันมีอะไรในแก้วหรือเปล่า ส่วนการทะเลาะวิวาท และการล่องละเมิดทางเพศก็ประสบมากับตัวเอง ทำให้เราระมัดระวังตัวมากขึ้น เลือกร้านค่อนข้างดีในการไปเที่ยว เคยไปเที่ยว รัชดา ซ.4 แล้วโดนลวนลาม ก็ไม่ไปอีก อย่างน้อยร้านดี ๆ ก็จะแพงกว่าร้านปกติ คนที่มาเที่ยวก็น่าจะมีการศึกษา (อาจจะยกเว้นตอนเหล้าเข้าปาก) แต่ในเมื่ออยากรักเที่ยวอยู่ อะไรที่เซฟตัวเองได้ ก็เซฟไว้ก่อน สื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรากลัวอันตราย ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเที่ยวกลางคืน การนำเสนอภาพข่าวคนไปเที่ยว แล้วโดนจับตรวจฉี่ ลงหน้า 1 หรือออกโทรทัศน์โดยไม่ปิดบังหน้าตาเลย ถึงเราฉี่ม่วงไม่ม่วงเราก็เสียชื่อไปแล้ว รวมถึงสื่อชอบเสนอข่าวไปในทิศทางว่าคนเที่ยวกลางคืนเป็นคนไม่ดี จริง ๆ ถ้าอธิบายตามที่แม่พยายามบอกว่าไม่อยากให้ไปเที่ยวก็เพราะมันไม่ดี ก็ตรงเป็นผู้หญิงแล้วกลับบ้านดี และกินเหล้านี้แหละ อย่างอื่นมันก็ขึ้นที่แต่ละคน จริง ๆ นะ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

ประสบการณ์ตรงในการเที่ยวเป็นตัวสอนให้แนนนี่รู้จักกลัว แต่อีกด้านก็ตอกย้ำมายาคติของ “กลางคืน” เธอจึงต้องเรียนรู้ที่จะระมัดระวังตัวในการเที่ยว โดยจะไม่กินเหล้าจากแก้วของคนอื่น เลือกร้านที่ดีมีระดับและแน่ใจว่าจะไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อมวลชนก็เป็นอีกช่องทางที่ติดตั้งจิตสำนึก และผลิตซ้ำมายาคติเกี่ยวกับอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการเที่ยวกลางคืนให้เธอได้รับรู้ เธอจึงต้องดูแลตัวเองมากขึ้น เพราะข่าวสารที่สื่อนำเสนอขึ้นนั้นเป็นไปในแง่ลบแทบทั้งสิ้น

กลัวอันตรายที่จะเกิดจาก ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท หรือการล่องละเมิด ทางเพศ เวลาไปเที่ยวกลางคืนบ้างหรือเปล่า

ยา ก็ระวังตัวเองนะ คือแบบกลัวว่าถ้าถูกมอมยาแล้วเนีย กลัวมันจะไม่ ทำร้ายร่างกายดิฉัน กลัวจะเอาแต่ทรัพย์สินดิฉันไป คือถ้าลองคงไม่ลอง อยู่แล้วหรือ

อะไรอย่างนี้ ก็ระวังตัวตลอดเวลาเนะ ถ้าให้แบบว่ากินแก้ว ของโต๊ะอื่น ไม่กิน ให้ชน ให้เหล้ามากก็แบบพอเป็นพิธี แต่ไม่กิน ก็มีนะ โต๊ะข้าง ๆ แบบชงเหล้าให้ แต่จะไม่กิน ทำท่าเป็นจิบ แต่ไม่ได้กิน เพื่อนก็ บอกฮิสแกกินหรอ เปล่าฉันไม่ได้กินอะไรอย่างนี้ ก็ระวังตัวเองตลอดเวลา ทะเลาะวิวาทส่วนมากเป็นโต๊ะผู้หญิง โต๊ะเราไม่ค่อยมีเรื่องอะไรกับใครอยู่แล้วไง เออไม่ค่อยยุ่งอะไรอย่างนี้ ถ้าเพื่อนผู้ชายใจร้อนก็ไม่ค่อยไปด้วยนะ ส่วนใหญ่ก็เป็นแบบกะเทย เขาก็จะไม่ถ่วงวาย เขาก็เที่ยวของเขาเฉย ๆ อะไรอย่างนี้ ส่วนการล่องละเมียดทางเพศไม่มีเลยคะ ก็เลยไม่กลัว อย่างมากก็แบบเปียด ก็รู้ว่ามันแน่น มันไม่ได้ตั้งใจ อ้อ! มีเพื่อนเคยโดนจับกัน หันไปมันก็ไม่รู้ใคร แกมันจับกันฉัน อ้าวหรอ! ดีใจสิมีง จบข่าว อีกอย่างหนึ่งนะผู้หญิงบางคนในนั้น โดนแตะะนิดแตะะนึ่ง รู้สึกภาคภูมิใจนะ แกฉันโดนแตะะไหล่ อะไรอย่างนี้ มีแกผู้ชายมาสะกิด ดีใจ เพื่อนออกแนวดีใจ แกไม่รู้คนไหนมาสะกิดกู ลืมรูตชิบหรือเปล่าวะ ล่องละเมียดทางเพศหรอ แล้วแต่คนนะ บางคนแบบว่าโดนจับแขนนิดหน่อย หรือว่าอะไรอย่างนี้ แกผู้ชายจับตัว ดีใจด้วยนะ อุตตาย! เค้าสนใจฉัน มี มี มี สำหรับเราเฉย ๆ ไม่ค่อยโดน ก็เราอยู่กับเพื่อนทั้งกลุ่มอะไรอย่างนี้ มีแบบว่าเคยมีคนแซร์ โต๊ะแอบจะมาโอบ กูก็กระดืบ ๆ ไปโดนเพื่อนกูอะไรอย่างนี้ ก็ต้องมีเปียง ๆ กันบ้าง ก็ตอนนั้นหน้าตาดีนะ ยังสาวอยู่ (ฮิส, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของฮิส แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงไปอยู่ในพื้นที่และเวลาในการสื่อสารแบบใหม่ เช่นในกรณีของผับตอนกลางคืน เธอจะต้องสร้างกลยุทธ์ในการเอาตัวรอด (tactic for survival) รู้จักหลบหลีกอย่างมีชั้นเชิงเพื่อความปลอดภัย ผู้หญิงที่ไปเที่ยวกลางคืนจึงไม่ใช่ผู้หญิงที่จะยินยอมให้ผู้ชายลวนลามทุกคนไป

กลัวอันตรายที่จะเกิดจาก ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท หรือการล่องละเมียดทางเพศ เวลาไปเที่ยวกลางคืนบ้างหรือเปล่าวะ

ละเมียดทางเพศไม่กลัว ทะเลาะวิวาทไม่กลัว คือ สมมุติว่า area ที่เรายืนอยู่ เราก็สังเกตได้ว่ามันจะมีแนวโน้มที่เขาจะทะเลาะวิวาทกันหรือเปล่าวะ เราหลีกเลี่ยงได้หรือเรื่องล่องละเมียดทางเพศ เราก็ต้องป้องกันตัวเอง ในเมื่อคุณมาเที่ยวที่แบบนี้ ก็ต้องป้องกันตัวเอง ถ้าจะแต่งตัวเป๊ ถ้าจะไปไหนต้องดูแลตัวเองก่อนให้ได้ในระดับหนึ่ง แต่กลัวยาเสพติด เพราะเราไม่รู้ว่าคนที่อยู่ข้าง ๆ เรามันเป็นยังไง คือเขาจะแก้มือหรือเปล่าวะ หรือจะโยนขี้มาให้เราหรือเปล่าวะอะไรอย่างนี้แหละคะ คือกลัวตรงนี้มากกว่า และก็แท็กซี่ เพราะไปคนเดียวกลับคนเดียว (เกียง, สัมภาษณ์)

อย่างในกรณีของพี่เกียง กลยุทธ์ที่เธอนำมาใช้ก็คือ การหลีกเลี่ยงที่จะไปในพื้นที่เสี่ยง หากจุดไหนมีแนวโน้มที่จะเกิดอันตรายได้ก็ต้องหลบให้ห่าง และต้องระมัดระวังตัวเองให้มาก เมื่อคิดที่จะมาเที่ยวกลางคืน เพราะบางทีอันตรายอาจจะไม่ได้มาจากตัวเราเอง จึงไม่ควรที่จะไว้ใจใครทั้งนั้น

ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงจำเป็นต้องหาข้อมูลข่าวสาร (Information seeking) และพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตกลางคืน (tactic of survival) ขึ้นมา เพื่อความอยู่รอดเมื่อเธอต้องอยู่ในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ทั้งในแง่กาลและเทศะ

และกับคำถามที่ว่า ถ้ามีลูกสาวจะให้ไปเที่ยวกลางคืนหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบตรงกันว่า ถ้าลูกอยากไปก็จะให้ไป เพื่อลูกจะได้มีประสบการณ์ และรู้เท่าทัน แต่จะไม่ให้เที่ยวบ่อย ต้องมีลิมิต เพราะยังไงคนเป็นแม่ก็ต้องห่วงลูกอยู่ดี

ถ้าวันหนึ่งมีลูกสาว แน่นจะให้ไปเที่ยวกลางคืนหรือเปล่า

ถ้ามีลูกสาว ตอนนั้นโลกเราคงจะหมุนไปยิ่งกว่านี้อีก ตอนนี้เด็ก 12-13 มันก็เที่ยวกันแล้ว ตามร้านที่มันแอบให้เข้าได้นะ เห็นมากับตา แถบ ๆ รัชดา เห็นแล้วเศร้าใจ เราห้ามใจใครไม่ได้หรอก ลองให้เค้าได้รู้ ได้ทันคนดีกว่า ให้เขาไม่รู้เรื่องอะไรเลย ยิ่งเราห้ามแล้วเขาหนีไปเรายังเสียใจ ผู้ตกลงกันดีกว่า ว่าไปได้เดือนละกี่ครั้ง ต้องกลับกี่โมง แล้วคงไปรับไปส่ง ยังไงก็ห่วง อยู่ดี เชื่อใจลูกนะ แต่ไม่เชื่อใจคนอื่นมากกว่านะ ไม่ต้องแอบพ่อแม่ไป แม่จะรู้สึกดีว่าลูกไม่โกหก (แนนนี่, สัมภาษณ์)

แม้ดูเหมือนว่าแนนนี่จะเปิดใจยอมรับการเที่ยวกลางคืน และถ้าเธอเป็นแม่เธอก็ยินยอมที่จะให้ลูกสาวเที่ยวได้ แต่ในบทสัมภาษณ์นี้ กลับแสดงให้เห็นว่าเธอยังลังเลที่จะให้อิสระกับลูก เนื่องจากเธอได้ตั้งข้อแม้ในการไปเที่ยวกับลูกเอาไว้มากมายเลยทีเดียว

พ่อแม่ของเรามีความคิดเดียวกับเราหรือเปล่า แล้วรุ่นพ่อรุ่นแม่เที่ยว กลางคืนไหม

พ่อคงไม่คิดแน่นอน หวงลูกสาวสุด ๆ ไม่รู้จะหวงทำไม ทุกวันนี้ที่ไปได้ก็ เวลาพ่อแม่ไม่อยู่บ้าน เพราะถ้าอยู่ก็อดอย่างสิ้นเชิง ไม่ต้องอุทธรณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนแม่ก็ให้ไปตอนเรียนจบแล้ว แต่ทุกวันนี้ก็ถ้าเดือนหนึ่งไป 10 ครั้ง จะบอกว่าไปเที่ยวได้แค่ 5 ครั้ง อีก 5 ครั้งก็เป็นไปกินข้าว ไปคาราโอเกะ ไปดูหนัง ไม่ไปเรื่อยเจื้อย แต่จริง ๆ บางครั้งก็เหมือนแม่จะรู้แหละ แต่อาจจะ เอ๋อม ๆ เพราะเสื้อผ้าเหม็นบูหรือกลับมาหิ้งเลย อะไรเทือกนี้ แต่เรื่องแปลก ที่แม่เป็นคือ ถ้าช่วงไหนเที่ยวบ่อย ๆ ทุกอาทิตย์ อาทิตย์หน้าขออีกก็จะไม่ว่า แต่ถ้าช่วงไหนบักบั่นทำรายงาน หยุดเที่ยวไปซักเดือน พ่อจะเริ่มไปใหม่ เริ่มอดอดไม่ค่อยอยากให้อีกละ อันนี้เป็นเรื่องที่ไม่ค่อย

เข้าใจเหมือนกัน ส่วนรุ่นพ่อรุ่นแม่ที่เยวกลางคืนมัย เขาคงไม่ได้ไปจับกันหรือกสมัยก่อนเท่าที่ฟังแม่เล่าให้ฟังเขาไปคาเฟ่ไปดูตลก ส่วนป้าไปดูนักร้อง หรือไม่ก็ไปเดินรำกัน กลับก็ไม่ดีก็มาก แต่ถ้าเป็นตอนนี่ เขาก็ไปร้องคาราโอเกะกันตอนกลางคืน เรียกที่เยวกลางคืนใหม่ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จากคำสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ในรุ่นพ่อกับแม่ของแนนนี่ก็ออกเที่ยวในตอนกลางคืนเช่นกัน เพราะในยุคที่เธอกำลังโตก็คือสถานบันเทิงยามค่ำคืนทั้งสิ้น แม้ตอนสมัยยังหนุ่มยังสาวจะเคยมีอิสระในการเที่ยวกลางคืนได้ แต่พอเป็นพ่อแม่ มาถึงรุ่นลูกกลับถูกกวดไว้มิให้ไปเที่ยว

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า พ่อแม่จะใช้อุดมการณ์เรื่องเพศ (gender ideology) เพื่อกดให้ลูกที่เป็นเพศหญิงต้อง “อยู่กับเหย้า ใฝ่กับเรือน” แม้แต่เดิมนสมัยหนุ่มสาวจะปล่อย เรื่องนี้เป็นธรรมชาติ อยากเที่ยวก็เที่ยวไป แต่ถ้าเข้าสู่อุดมการณ์ครัวเรือน (domestic ideology) เมื่อไหร่ อุดมการณ์ตัวนี้มันก็จะเริ่มทำงาน เมื่อผู้หญิงเปลี่ยนสถานภาพจากโสดกลายเป็นครอบครัวขึ้นมา ผู้หญิงก็จะล้มความทรงจำเดิมที่เกิดขึ้น หลังจากที่เข้าสู่อุดมการณ์สถาบันครอบครัวที่แท้จริง

ถ้าวันหนึ่งมีลูกสาว แต่จะให้ไปเที่ยวกลางคืนหรือเปล่า

เฮ้ย! มันต้องไป มันต้องเรียนรู้อะไร จะมาอยู่กับบ้านตลอดเวลาไม่ได้ แต่ แบบต้องดูเฝ้าว่าไปกับใคร กับกลุ่มไหน เราจะพาไปเองใหม่ครั้งแรก ครั้ง ต่อ ๆ ไป เพื่อนเขาไว้ใจได้ไหม จะไปปู้ปไปรับไปส่งเลย ไม่ให้ไปไม่ได้ ต้องไป มันต้องไป มันต้องเรียนรู้อะไร จะมาแบบอุ้ยตาย! เด็กดี เรียบร้อย อยู่บ้าน ไม่ทันโลก (อิส, สัมภาษณ์)

ถ้าวันหนึ่งมีลูกสาว แต่จะให้ไปเที่ยวกลางคืนหรือเปล่า

“แต่พาลูกเที่ยวเลยแหละ แบบพี่สาวแต่จะพาลูกเที่ยวนะ จะได้คุยกันง่าย ไม่ต้องแอบพ่อแม่ไป แม่จะรู้สึกดีว่าลูกไม่โกหก” (แต, สัมภาษณ์)

ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เที่ยวกลางคืนส่วนใหญ่ไม่ได้กลัวจะถูกมองในแง่ลบเนื่องจากพวกเธอมั่นใจว่าการเที่ยวกลางคืนเป็นการใช้เวลาว่างอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายกับตนเอง หรือคนรอบข้างแต่อย่างใด ถึงแม้จะมีใครมองพวกเธอในแง่ลบ พวกเธอก็ไม่สนใจ โดยให้เหตุผลว่า เธอรู้ว่าเธอกำลังทำอะไรอยู่ คนอื่นไม่มีทางรู้ดีไปกว่าตัวของเธอเอง และไม่อยากจะให้คนในสังคมมองผู้หญิงเที่ยวกลางคืนแบบเหมารวมเอาเอง เพราะคนเราไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ก็จะมีทั้งคนที่ดีและไม่ดีปะปนกันไปทั้งนั้น

แม้พวกเขาจะออกไปเที่ยวในเวลากลางคืน แต่ก็รู้ว่าพวกเขาจะกลายเป็นผู้หญิงที่ไม่เกรงกลัวต่ออันตรายใด ๆ พวกเขาบังคับถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในยามค่ำคืน และเรียนรู้ที่จะสร้างกลยุทธ์ในการป้องกันตัวเอง (tactic for survival) แสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่ได้ ยินยอมที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบทางเพศอย่างที่คนในสังคมคิดแต่อย่างใด หรือแม้แต่สัญญาตัญญาณความเป็นแม่ของพวกเขาก็ไม่ได้น้อยลงไปกว่าผู้หญิงกลุ่มอื่น ๆ เลย เพราะถ้าหากมีลูกสาว แล้วลูกออกไปเที่ยวกลางคืน พวกเธอก็มีความห่วงใยในอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูก แต่ด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมา พวกเธอเชื่อว่าการปิดหูปิดตาลูกเอาไว้ ไม่ให้เห็นโลกของความเป็นจริง ไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง การให้เขาได้พบกับประสบการณ์ตรงด้วยตัวเอง อย่างน้อยก็ทำให้เขาได้เรียนรู้และเข้าใจโลกมากขึ้น จะช่วยทำให้ลูกไม่โกหกหรือหนีไปเที่ยว และยังสามารถชดเชยว่างระหว่างวัยได้อีกด้วย

“การเที่ยว” กับผู้หญิง

สำนวนไทยที่ว่า “ท่องไปเจ็ดย่านน้ำ” นั้น โดยการรับรู้ของคนทั่วไป ถือเป็นสำนวนที่ใช้กับผู้ชายเท่านั้น เช่นเดียวกับคำที่ใช้ว่ากล่าวผู้ที่ชอบเที่ยวเล่นไปตามที่ต่าง ๆ ว่า “แรด” สำนวนไทยจะหมายถึง “ผู้หญิง” ทั้ง ๆ ที่ทั้ง 2 คำนั้น เป็นการแสดงอาการอย่างเดียวกัน แต่เมื่อผู้หญิงกับผู้ชายเป็นผู้แสดง กลับใช้คำกริยาที่ต่างกัน และมีนัยยะที่ต่างกันด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, น. 61) เปรียบเสมือนการกดขี่ทางเพศ และยืนยันความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายที่ยังมีอยู่ในสังคมไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2544, น. 61) ยังกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อีกว่า สำนวนภาษาได้ทำหน้าที่เป็นแห่งผลึกที่เก็บบันทึกเอาความนึกคิดและวิถีประเพณีปฏิบัติของคนในสังคมในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ เอาไว้ (แม้ว่าความนึกคิดและการประเพณีปฏิบัตินั้นจะสูญหายหรือเลิกราไปแล้ว แต่ภาษาจะยังคงอยู่) สำนวนภาษาที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่า ในวัฒนธรรมของไทยได้กำหนดให้สถานที่ที่ผู้หญิงควรจะต้องอยู่คือ “ที่บ้าน” และเมื่อใดที่เธอแหกกฎกติกาดังกล่าวออกมาเพื่อเที่ยวเตร่เฉกเช่นผู้ชาย เธอก็จะถูกมองและให้ความหมายในแง่ลบทันที

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันคำพูดที่ว่าผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำว่าเที่ยวเป็นคำที่ใช้กับผู้ชายเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างบอกว่ามันเป็นความคิดที่ล้าสมัยไปแล้ว เนื่องจากในปัจจุบันผู้หญิงต้องออกมาเรียน ออกมาทำงานเหมือนกันกับผู้ชาย เพราะฉะนั้น เมื่อผู้หญิงจะออกมาเที่ยว

นอกบ้านบ้างจึงเป็นเรื่องธรรมดาคุณผู้หญิงกับผู้ชายน่าจะมีความเสมอภาคกันในเรื่องนี้ได้แล้ว โดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ของแนนนี่ และอิส

ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำว่าเที่ยวเป็นคำที่ใช้กับผู้ชาย แล้วคิดยังไงถึงออกมาเที่ยวนอกบ้าน คิดยังไงเมื่อผู้หญิงออกเที่ยว

ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำกล่าวนี้มันน่าจะเซยและล้าสมัย ไปนานมากแล้วนะ ในเมื่อผู้ชายมันไปได้ แล้วทำไมเราต้องอยู่บ้านอย่างเดียวล่ะ ถ้าเราแต่งงานแล้ว แล้วเราดูแลครอบครัวได้ อาจจะไม่ได้ดีมาก แต่ก็ไม่น่าพร่อง มันก็ไม่แปลกอะไรที่เราจะออกมาเที่ยว แต่ตอนนี้ ก็ยังไม่ได้แต่ง ไม่ได้มีครอบครัว การออกไปเที่ยวไปผ่อนคลายบ้าง มันก็ไม่ได้ผิดอะไรนี้ แล้วไม่ได้เป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน แม่บ้านนะ แล้วตอนนี้ค่านิยมผู้ชายหาเงิน มาเป็นหัวหน้าครอบครัวมันก็เปลี่ยนไปแล้วด้วย ก็ต้องช่วย ๆ กันหา ในเมื่อช่วย ๆ กันหา ก็ต้องออกมาหานอกบ้านอยู่แล้ว (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของแนนนี่ที่ว่า “ในเมื่อผู้ชายมันไปได้ แล้วทำไมเราต้องอยู่บ้านอย่างเดียวล่ะ” แสดงให้เห็นว่า เธอต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมเชิงสิทธิ/เสรีภาพ เมื่อผู้ชายทำได้ เธอก็ทำได้เช่นกัน แต่ถึงแนนนี่จะมีแนวคิดหรืออุดมการณ์ต่อต้าน/ต่อรอง เรื่องการอยู่กับเหย้า เฝ้ากับเรือนของผู้หญิงว่าเป็นเรื่องล้าสมัย แต่เมื่อถึงเวลาที่เธอจะต้องมีครอบครัว อุดมการณ์เรื่องครัวเรือนก็ยังมีอิทธิพลกับเธอมากกว่าเรื่องอื่น เธอยังคำนึงถึงเรื่องการดูแลครอบครัวให้ดีก่อนที่จะคิดถึงเรื่องการใช้เวลาว่างไปเที่ยวเพื่อการผ่อนคลาย

อย่างไรก็ตาม กาญจนา แก้วเทพ (2544ข, น. 66-67) พูดถึงเรื่องนี้ไว้ว่า ผู้หญิงที่ได้ใช้อิสรະที่จะอยู่นอกบ้านนั้น ก็มักจะเป็นผู้หญิงที่อยู่ในฐานะ “ลูกสาว” ของครอบครัว แต่ทว่าเมื่อใดที่เธอแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝา ฐานะในครอบครัวของเธอก็จะเปลี่ยนไปเป็น “เมีย” “แม่” และ “แม่บ้าน” 3 ลักษณะหลังนี้ เป็นตัวปิดกั้นหรือลดทอนโอกาสที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วออกไปสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ออกเที่ยวยุติกลางคืน (แบบที่เคยทำได้ตอนยังสาว ๆ นั้น) จะมีอยู่น้อย ที่ของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว จึงถูกขังขังให้อยู่ในบ้านอย่างแท้จริง (และอาจเป็นต้นกำเนิดแห่งความรู้สึกคับข้องใจของบรรดาคุณแม่วุ่นใหม่ที่รักเสรีภาพ) การแต่งงานจึงเป็นกลไกทางสังคมอีกแบบหนึ่ง ที่กักมือเรียกผู้หญิงสาวโสดที่เคยโลดแล่นอยู่นอกบ้านให้ถอยกลับไปอยู่ “ที่บ้าน” ตามที่เก่าเวลาเดิมของตน แสดงให้เห็นว่า อุดมการณ์ครัวเรือน (domestic ideology) แบบแม่บ้านจะเริ่มทำงานเมื่อผู้หญิงได้เปลี่ยนแปลงสภาพและกลายมาเป็นแม่/เมีย

ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำว่าเที่ยวเป็นคำที่ใช้กับผู้ชาย แล้วคิดยังไงถึงออกมาเที่ยวนอกบ้าน คิดยังไงเมื่อผู้หญิงออกเที่ยว

Oh! No เดี่ยวนี้มันไม่เหมือนเดิมแล้ว ฉันทำงาน ฉันหาเงินฉันต้องการ Relax คือคนเรามันเหนื่อย เมื่อก่อนผู้หญิงอยู่บ้านไม่ได้ทำงาน เลี้ยงลูก เรียนจบปุ๊บ แต่งงานปุ๊บ เลี้ยงลูก โอเค ชีวิตอยู่กับลูก กับสามี อยู่บ้าน ทำงานบ้าน เดี่ยวนี้ผู้หญิงไม่มีแฟนก็มีไซ้หมกแก ทำงานหาเงินมาเหนื่อย จะตาย จะมานั่งดักดานอยู่ที่บ้าน ยังไงก็ต้องออกไป Relax กันบ้าง เงินเรา เวลาเรา สมัยนี้ปกติ ถึงไม่ได้ทำงานก็ออกได้ ผู้หญิงทำงานแล้ว มีลูกแล้ว แบบน้องฉันยังออกเที่ยวกลางคืนอยู่เลย เดี่ยวนี้มันกลับกันนะ ings ลูกไว้กับสามีที่บ้าน น้องฉันก็ออกเที่ยวกลางคืน ริงราตรีกันไป

แล้วทำไมน้องสาวอิสถึงทำได้ล่ะ ทั้ง ๆ ที่แต่งงานมีสามีมีลูกแล้ว

คือว่าน้องสาวเป็นคุณแม่วัยรุ่น เพื่อนในกลุ่มของเขาที่แต่งงานแล้วก็ยังเที่ยวกันทั้งนั้น สามีเขาตามใจ มีเมียเด็กใจ ต้องตามใจ อีกอย่างเขาอยู่กันเป็น ครอบครัวใหญ่มีคนดูแลลูกให้เยอะ พ่อแม่เขาก็อยู่ด้วย แล้วก็จ้างพี่เลี้ยงเด็กด้วย บ้านนี้เขาฐานะดี ความจริงไม่ต้องทำงาน สามีเขาก็เลี้ยงได้ (อิส, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของอิส แสดงให้เห็นว่ายังมีผู้หญิงบางส่วนที่สามารถเข้าไปต่อสู้อุปสรรคกับนิยามการอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนได้สำเร็จ เช่นในกรณีน้องสาวของอิส ที่สามารถรื้อถอนนิยาม เรื่องนอกบ้านกับผู้หญิง ออกมาเที่ยวในตอนกลางคืนได้ ทั้ง ๆ ที่เธอแต่งงานแล้ว ที่เธอทำเช่นนี้ได้เนื่องมาจากเธออยู่ในครอบครัวที่มีฐานะดี ไม่ต้องดิ้นรนทำมาหากิน ไม่ต้องทำงานบ้านเอง อีกทั้งยังมีพ่อแม่ และพี่เลี้ยงคอยดูแลเธอได้ เธอจึงมีเวลาว่างมากพอที่จะออกไปเที่ยวในตอนกลางคืน โดยไม่ต้องห่วงเรื่องลูก และสามี

ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำว่าเที่ยวเป็นคำที่ใช้กับผู้ชาย แล้วคิดยังไงถึงออกมาเที่ยวนอกบ้าน คิดยังไงเมื่อผู้หญิงออกเที่ยว

มันเป็นอีกช่องทางหนึ่งของเขาในการออกมาคลายเครียด ก็เป็นเรื่องปกติ ใคร ๆ เขาก็ออกมาเที่ยวกัน สมัยนี้สังคมมันเปิดกว้างขึ้น แล้วทัศนคติของคนในสังคมมันเปลี่ยนไปแล้ว มันเปลี่ยนตั้งแต่เราเกิดมาแล้วหาผู้หญิงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนน้อย เพราะเดี๋ยวนี้ผู้หญิงต้องออกมา ทำมาหากิน (วรรณ, สัมภาษณ์)

ผู้หญิงต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน คำว่าเที่ยวเป็นคำที่ใช้กับผู้ชาย แล้วคิดยังไงถึงออกมาเที่ยวนอกบ้าน คิดยังไงเมื่อผู้หญิงออกเที่ยว

บางครั้งไม่ออกไปไหนเลย มันก็เหมือนไม่รู้โลกภายนอกเลย ไม่ทันคน เราเที่ยวเราก็รู้ว่าเอาตัวรอดยังไง โลกมันก็เปลี่ยนไป ไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนผู้หญิงถูกจำกัด เดียวนี้ผู้หญิงก็เก่ง ทำงานเก่ง หาเงินเก่งกว่า ผู้ชายอีก ดังนั้นสิทธิในการเที่ยวอะไรมันคงไม่ต่างกับผู้ชายหรอก (พลอย, สัมภาษณ์)

ในกรณีของพลอย ทำให้เห็นว่าเหตุผลที่ทำให้ผู้หญิงออกนอกบ้านไม่ใช่เรื่องออกไปหาผู้ชายอย่างที่คนในสังคมเข้าใจ แต่การออกไปของเธอเป็นการเปิดพื้นที่การสื่อสารเพื่อขยายศักยภาพและประสบการณ์ในการเรียนรู้โลกด้วยตัวของเธอเองต่างหาก

ขอบเขตความกว้างขวางของสภาพแวดล้อมนั้น เป็นตัวกำหนดขอบเขตของโลกทัศน์ของคนเรา ผู้ที่ถูกขังอยู่ในที่แคบ ๆ คงยากที่จะมีทัศนะที่กว้างขวางได้ เช่น ชีวิตผู้หญิงที่ถูกขีดวงให้อยู่แต่ภายในบ้านก็ย่อมมีฐานความรู้ และมีทัศนะที่จำกัดตามพื้นที่การสื่อสารที่เป็นอยู่ไปด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อผู้หญิงก้าวออกไปสู่โลกกว้าง ผลดีประการแรกเลยที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้หญิงก็คือ การมีมิติที่กว้างขวางขึ้น การมีประสบการณ์การสื่อสารต่อสังคมและชีวิตก็พลอยกว้างขวางตามไปด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2544ข, น. 17)

ในเรื่องการแสดงออกเพื่อสื่อสารความหมายในการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงนั้น ก็จะประกอบไปด้วยการสื่อสารทั้ง 2 รูปแบบ คือ มีทั้งการสื่อสารด้วยวาจาหรือเชิงวัจนภาษา (Verbal Communication) และการสื่อสารที่ไม่ใช้วาจาหรือเชิงอวัจนภาษา (Non-Verbal Communication) เริ่มตั้งแต่การแต่งกาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการเตรียมตัวในการไปเที่ยวในแต่ละครั้งค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า หน้า ผม จะต้องมีการแต่งเติมกันเป็นพิเศษ ยกเว้นก็แต่กลุ่มตัวอย่างที่อาจจะมีบุคลิกกระเดียดไปทางผู้ชาย เช่น ทอมบอยอย่างวรรณ หรือสาวห้าว นักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์อย่างปลา ที่เวลาไปเที่ยวก็จะไปกับเพื่อนผู้ชายเป็นกลุ่มใหญ่ ก็อาจจะไม่มีการเตรียมตัวอะไรเป็นพิเศษนักโดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ ของโอ้และแนนนี่ ดังต่อไปนี้

เตรียมตัวยังไงบ้าง ก่อนจะออกจากบ้านไปเที่ยวกลางคืน

“ก็ไปใครผมให้งาม ๆ แต่งหน้าเข้มกว่าปกติ ทาตากรีดอายไลเนอร์ ฉีดน้ำหอม (ธรรมดาไม่ค่อยฉีด) แต่งตัวเหมือนทุก ๆ วันแหละ เพราะชอบ แต่งตัวอยู่แล้ว อาจจะมีแวบ ๆ แวม ๆ มากกว่าเดิมเล็กน้อย เพราะมีแต่คน แต่งตัวสวย ๆ ที่ับ แต่งตัวไม่สวยแล้วเขิน” (แนนนี่, สัมภาษณ์)

เตรียมตัวยังไงบ้าง ก่อนจะออกจากบ้านไปเที่ยวกลางคืน

“ก็เตรียมเงินให้พร้อม แล้วแต่งตัวหน้าผม เสื้อผ้าหน้าผมต้องพร้อม” (อิส, สัมภาษณ์)

เตรียมตัวยังไงบ้าง ก่อนจะออกจากบ้านไปเที่ยวกลางคืน

“สระไตรัฒม เตรียมแต่งหน้า เตรียมชุดไว้ ถ้าอ้วนก็จะเลือกนานหน่อย ถ้าผอมอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่ก็จะสายเดี่ยวเนอะ สายเดี่ยว กางเกงยีนส์” (ไอ้, สัมภาษณ์)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผับจึงเป็นพื้นที่แบบใหม่ แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตในเวลาปกติ การแสดงออกในพื้นที่นี้จึงมีลักษณะพิเศษกว่า มีรูปแบบเหมือนพิธีกรรม (ritual) คือไม่ใช่พิธีกรรมจุดธูปบูชา แต่เป็นพิธีกรรมสมัยใหม่ (modern ritual) ที่ผู้หญิงสามารถสื่อสารหรือทำอะไรที่หลุดออกไป จากกรอบของชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัว แต่งหน้าจัดจ้าน การฉีดน้ำหอม ซึ่งในชีวิตประจำวันเราก็แต่งแบบหนึ่ง แต่ในการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงจะแต่งแตกต่างออกไป เหมือนการประชันโฉมที่ผู้หญิงในอดีต ต้องมัดแป้ง แต่งหน้า ไปทำบุญที่วัด แต่ในกรณีนี้โยกมาอยู่ในพื้นที่การสื่อสารแห่งยุควัฒนธรรมบริโภคในผับแทน

และจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในเรื่องการแต่งกายของผู้หญิงที่มาเที่ยวกลางคืนในพื้นที่ผับแห่งนี้ ทำให้ทราบว่าผู้หญิงใช้การสื่อสารผ่านการแต่งกายเพื่อแสดงออกถึงตัวตน ว่าเธอมีรสนิยมเช่นไร โดยปัจจุบันการแต่งกายในที่เที่ยวกลางคืนของผู้หญิงจะเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม หรือตามกระแสของดารา นางแบบในขณะนั้น คือไม่ใช่แค่เกาะอกสายเดี่ยวซึ่งลำหลังแล้ว พวกเขาต้องการความเร็ดหู แต่แต่ละคนจะแต่งตัวเต็มที่ เช่น ซีทู้ กางเกง-กระโปรงสั้น ๆ เป็นต้น อีกทั้งการแต่งกายให้ดูดีมีรสนิยมของเธอยังเป็นการแยกตัวเองออกจากกลุ่มของผู้หญิงที่ทำงานกลางคืน ซึ่งจะมีการแต่งตัวที่แตกต่างออกไป เช่น เสื้อผ้าที่ใส่จะเปิดเผยสัดส่วนมากจนเกินงาม การทาปากด้วยสีแดงจัด หรือทาเล็บด้วยสีบางสีในตำแหน่งที่บ่งบอกถึงเจตนาในการเข้ามาเที่ยวในคืนนั้น ๆ ได้อีกด้วย

ส่วนกิจกรรมการสื่อสารที่กลุ่มตัวอย่างทำเวลาไปเที่ยวกลางคืนนั้น จะไม่ต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินรำ โดยพวกเขาเองลงความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ชอบทำที่สุดเวลาเที่ยว นอกจากนี้ก็จะนั่งคุย นั่งฟังเพลง ร้องเพลง กินเหล้า สูบบุหรี่ และน้อยคนนักที่จะมาเพื่อรับประทานอาหาร โดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ แก้วและแนนนี่ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ทำเวลาไปเที่ยวกลางคืน มีอะไรบ้าง

ส่วนมากก็เริ่มจากคุยกับเพื่อน พอเริ่มดึกแอลกอฮอล์ในเลือดเยอะขึ้น ก็คุยกัน น้อยลงเน้นเดินซึ่มมากกว่า ได้เป็นตัวเองไม่ต้องแคร์ใคร ได้ปลดปล่อยความเครียด เวลาเดินไปตามเพลง มีเพื่อนเต็มร้านเลย สนุกสนานกัน ไม่ต้องมีมาดมีฟอร์ม ไม่รู้หรือใครเป็นใคร ยังไงมีดี ๆ ทุกคนก็สวຍหล่อได้ แหละ ถ้า self นะ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

กิจกรรมที่ทำเวลาไปเที่ยวกลางคืน มีอะไรบ้าง

ส่วนมากไม่ค่อยกินเหล้า กินแต่ Mixer กิน Mixer กับน้ำแข็งเปลือกมาก แล้วก็ต้องเต้นเท่านั้น เต้นอย่างเดียว รู้สึกว่าถ้าไม่เต้นมาเสียค่าดริงค์ทำไม ขวดละพันกว่า เราจะเต้นตั้งแต่สี่ทุ่มถึงตีสอง เราทำได้ ไม่หยุดเลย แล้วร้านที่ไปมันต้องมีคนเยอะด้วยนะ มันต้องเบียด คินไหนเบียดสุดชอบ ที่ยวมันต้องคนเยอะนะ ต้องการไปเจอคนนะ สำคัญ ๆ ต้องดูหน้าตา คนเที่ยว มันเป็นหลักของการเลือกร้านด้วยนะ ร้านไหนหน้าตาดีเยอะ ๆ เราก็สนใจไป แม้เขาจะไม่มองเรา เราก็ไปมองเขาก็ยังดีนะ เมื่อก่อนต้อง ร้านตรงสเป็กด้วยนะถึงจะไป (อิส, สัมภาษณ์)

กิจกรรมที่ทำเวลาไปเที่ยวกลางคืน มีอะไรบ้าง

“ก็ร้องเพลง เต้น กินเหล้า สูบบุหรี่ ที่ตอนกลางวันทำไม่ได้ และก็แต่งตัว ด้วยนิดนึง” (แก้ว, สัมภาษณ์)

ฉบับจึงมีความหมายถึงการผ่อนคลาย ความสนุกสนาน การหาความรื่นเริงใจ ไม่ว่าจะมาจากสัญญาณต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของ ผับ เช่น การตกแต่งสถานที่ การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ การร้องเพลง เต้นรำ โดยไม่ต้องมาแคร์สายตาคบรอบข้าง และการเที่ยวกลางคืน ก็ยังช่วยให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รู้สึกเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เนื่องจากในเวลากลางวันพวกเขาอาจจะต้องสวมบทบาทเป็นอีกคน ให้เหมาะสมกับหน้าที่การงานที่ทำ การสื่อสารผ่านการแต่งกายของเธอจึงอยู่ภายใต้ฉันทกรรมหลักของสังคม ที่มีกฎระเบียบเป็นตัวกำหนดอย่างเคร่งครัด โดยดูได้จากบทสัมภาษณ์ แนนนี่ อีส และปอ ดังต่อไปนี้

เวลาไปเที่ยวกลางคืนรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นหรือเปล่า

“เป็นนะ ไม่ได้ fake อะไร สนุกสนานกว่าชีวิตปกติ อาจจะเก๋สวยบ้าง (แต่จะสวยหรือเปล่านั้นอีกเรื่อง) มันก็เรื่องปกตินะ”

แล้วอย่างนี้แนนนี่ก็ใช้ชีวิตในเวลากลางวันกับกลางคืนต่างกันนะสิ

“กลางวันก็เป็นมนุษย์สังคมปกตินะ ออกอกจะเรียบร้อย ไม่หือหวาอะไรมาก ส่วนกลางคืนก็เปรี้ยวขึ้น self สูงมากขึ้น แต่โดยรวมก็ยังปกติอยู่ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมาก” (แนนนี่, สัมภาษณ์)

เวลาไปเที่ยวกลางคืนรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นหรือเปล่า

คือด้วยความสต่อแหลของดิฉันคิดว่ามันเหมือนกัน แต่แบบเหมือนมันได้ปลดปล่อย กลางวันจะมาเต้นเป็นอึ้อ้าอึ้อ้าอย่างนี้ไม่ได้แน่นอน เหมือนมันเป็นที่ที่แบบว่า อึ้ย! ฉัน dance กระจ่าย ไม่มีใครมาสนใจฉัน ทุกคนเต้นระบำรำฟ้อนเหมือนกันหมด รู้สึกแบบเป็นวัยรุ่นมันก็ต้องปลดปล่อยบ้างแหละ

แล้วอย่างนี้ก็ใช้ชีวิตในเวลากลางวันกับกลางคืนต่างกันอย่างนี้

ตอนกลางวันเนี่ย แบบเป็นข้าราชการก็ต้องเข้าใจนะคะ มันมีกฎระเบียบ มันต้องสร้างภาพว่าเราแบบว่า โอ้! มันเป็นการสร้างภาพนะ เหมือนคนเป็นครูอะไรอย่างนี้ เหมือนข้าราชการ เราก็ต้องเรียบร้อยนะ อยู่ในกฎระเบียบ แต่งตัวหรือหาวไม่ได้นะ คือใส่แขนกุศกัโดนว่าแล้ว เข้าที่ทำงานไม่ได้ ฉะนั้นถ้าไปเที่ยวกลางคืนเนี่ยดิฉันเต็มทีเลย หน้าไม่ให้ แต่ใจรัก (อิส, สัมภาษณ์)

เวลาไปเที่ยวกลางคืนรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นหรือเปล่า

“ถูกต้องนะครับ ก็ไม่ต้องเสแสร้งและแกล้งทำ ไม่ต้องหวานแหวว ไม่ต้อง ต่อแหล กระแคะ ๆ อะไรอย่างนี้”

แล้วอย่างนี้ปอกีใช้ชีวิตในเวลากลางวันกับกลางคืนต่างกันอย่างนี้

ต่างมาก ๆ กลางคืนก็เหมือนเป็นตัวของตัวเองมากกว่ากลางวัน กลางวัน ก็ต้องทำงาน ต้องดูเป็นผู้ใหญ่ ต้องดูน่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่น มั่นใจใน ตัวเองสูง ซึ่งมันต่างจากกลางคืนที่เวลามาเที่ยวแล้วเหมือนเป็นตัวของตัวเอง เวลาเราเจอเพื่อน เราก็จะคุยแบบเป็นกันเองไง ไม่เหมือนเวลาที่เราต้องคุยกับลูกค้า ต้องคอยเช็คหน้างาน ต้องคอยอยู่กับลูกน้อง แบบไม่รู้สี ชอบแต่งตัว กลางวันมันไม่ใช่ใจ ต้องใส่เสื้อเชิ้ต กางเกงยีนส์อะไรประมาณนี้ (ปอ, สัมภาษณ์)

ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า การเที่ยวกลางคืนของผู้หญิงเป็นอีกกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการแสดงออกซึ่งตัวตน (selfhood) ที่แท้จริง คือ เป็นพื้นที่การสื่อสารที่ทำให้ผู้หญิงได้เป็นตัวเธอเองมากที่สุด ผ่านการแต่งหน้าที่จัดจ้าน และอ่านการแต่งตัวที่หิวหาว ทั้งหมดนี้ช่วยปลูกแต่งให้ผู้หญิงดูสวยขึ้น สร้างความมั่นใจในการเข้าสังคม ส่วนสื่อกิจกรรม เช่น การเดินร่าอย่างสุดเหวี่ยง การตะโกนร้องเพลง หรือแม้แต่การกินเหล้าและการสูบบุหรี่ ทั้งหมดล้วนเป็นการแสดงออก ซึ่งการปลดปล่อยพันธนาการบางอย่าง ที่พวกเขาไม่สามารถทำได้ในเวลากลางวัน แบบที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวในบทสัมภาษณ์ว่าเป็น ความ “สนุกสนานกว่าชีวิตปกติ” ไม่เป็น “การสร้างภาพ” ไม่เป็น “เหมือนคนเป็นครู” หรือ “ข้าราชการ” และ “ไม่ต้องเสแสร้งแกล้งทำ ไม่ต้องหวานแหวว ไม่ต้อง ต่อแหล กระแคะ ๆ อะไรอย่างนี้”

ปรากฏการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานของ Madoc-Jones (1996 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2544, น. 45) ที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่ผู้หญิงออกไปเที่ยวตอนกลางคืน เป็นทางเลือกหนึ่งที่เธอสามารถรวมกลุ่มของผู้หญิงด้วยกัน การเดินร่าเปิดโอกาสหลายอย่างให้กับผู้หญิง ตั้งแต่โอกาสที่ผู้หญิงจะได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนต่างเพศและเพื่อนเพศเดียวกัน โอกาสที่ผู้หญิงจะได้

สัมผัสโลกที่แตกต่างออกไปจาก “ปกติ” ของเธอ โอกาสที่กลุ่มผู้หญิงจะได้ก่อรูปลักษณะที่พวกเธอจะได้เป็นที่ยอมรับและมีที่ยืนในพื้นที่สาธารณะ และโอกาสที่ผู้หญิงจะได้พัฒนาความมั่นใจที่จะใช้พรหมแดนสาธารณะเพื่อสื่อสารสร้างความบันเทิงส่วนตัวของเธอเอง

“เป้าหมายในการเที่ยว” กับผู้หญิง

คนในสังคมทั่วไปมักจะมีความคิดว่า ผู้หญิงไปเที่ยวกลางคืนก็เพื่อไปหาผู้ชายหรือไปจับผู้ชาย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งคำถามกับกลุ่มเป้าหมายในเรื่องนี้ว่า เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ มีความเห็นเป็นไปในทางเดียวกันคือ ปัจจัยเรื่องผู้ชายไม่ใช่เหตุผลหลักที่ผลักดันให้พวกเธอมาเที่ยว เนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างสอนให้รู้ว่า ผู้ชายในที่เที่ยวนั้น ก็ไม่น่าปรารถนามากนัก เหมือนกับที่ผู้ชายก็มองว่า ผู้หญิงที่เที่ยวกลางคืนเป็นผู้หญิงไม่ดีเช่นกัน

เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือเปล่า

เมื่อก่อนอาจเคยคิดขึ้นมาบ้างเว็บ ๆ ว่า คินนี่จะมีคนมาจับบ้างมัย แต่ไม่ คิดว่า จะเป็นแฟนด้วยอยู่แล้วนะ แค่อายกเซ็คเรตติ้งเฉย ๆ ว่าหน้ายัง แอ็บแป้วอยู่ได้หรือเปล่า แต่ปัจจุบันมีแฟนเป็นตัวเป็นตนแล้ว ไม่ได้สนใจ แล้วเรื่องผู้ชายประเด็นนี้ตัดไปได้เลย หรือถึงโสดก็ไม่คิดจะไปหาแฟนในที่เที่ยวนะ เคยลองมาแล้ว พอจะเข้าใจโลกมากขึ้นแล้วว่าอะไร เป็นอะไร (แนนนี่, สัมภาษณ์)

เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือเปล่า

อันนี้ไม่มี เพราะว่าเราคิดแล้วว่า เราไม่มีโอกาสนี้ เราปล่อยเขาไปตามทางเถอะคะ นะคะ และก็เห็นถึงความน่าสงสารที่เขาจะต้องมามั่วจมปรักอยู่กับเรา เราไม่คิดคะ เราไม่คิด ส่วนเพื่อนดิฉันบังเอิญหน้าตาดี มีดิฉันหน้าตาไม่ดีคนเดียว ก็จะไม่แบบ อู๋ย! วันนี้แกเก็บสกอร์ได้กี่คน อะไรอย่างนี้ เพื่อนก็จะมึบสเปร์ วันนี้ใครขอเบอร์บ้างก็มีเหมือนกัน แต่ไม่ค่อยสานสัมพันธ์ ก็เห็นมันคุยก็คือคุยแค่คินนี่นั่น แล้วสองสามวันก็หายไป ไม่ค่อยจริงจังนะ (อิส, สัมภาษณ์)

เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือเปล่า

ไม่รู้่นะ เด็กเที่ยวมันยังงไม่รู้่นะ ถ้าเกิดจะไปหาแฟนที่นั่นมันแปลก ๆ แล้ว เพื่อนปลาผู้หญิงไป ผู้ชายไป เขาก็ไม่คิดไปหาแฟนที่นั่นนะ ไม่คิดไปหาที่นั่นแน่นอน เพราะดูจากเพื่อนตัวเองนี่แหละ พวกมันก็ไม่ได้มองผู้หญิงในนั้นดีสักเท่าไร ผู้หญิงก็มีหลายแบบนะ แบบว่าดี ๆ ไปเที่ยวก็มีนะ แต่แบบ ไอ้โห! เอ็กซ์ เซ็กซ์

อะไรอย่างนี้ก็มีนะ ก็แบบว่าส่วนใหญ่ไม่คิดจะมีอะไรหรอกพี กะพิน แบบหลอก จีบ ๆ แล้วก็พิน ก็จับกันคืนนั้น ผู้หญิงเขาก็จับกันคืนนั้นจริง ๆ ก็มี ประจำสีกันไป สีกันมาแล้วก็ไปด้วยกัน กลับมาก็เอามาเม้าท์กัน ผู้หญิงดี ๆ ก็มี ไปแดนซ์ ๆ ดื่ม ๆ ก็มี แต่ที่ขนาดแรง ๆ ก็มี แรงมากเลย เห็นแล้วดูรู้เลย สุกนุหรือบ่อย ๆ และใส่ เสื้อผ้าเอ็กซ์มาก ๆ แบบ ว่าปรีม ๆ มันดูรู้คะ แต่ผู้ชายจะชอบแบบนั้นนะ แล้วพวก มันก็บอกว่า พวกผู้หญิงมันชอบโชว์ มันบอกให้พีรีก็เอา (ปลา, สัมภาษณ์)

แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนจะปฏิเสธความสัมพันธ์จากผู้ชายในที่ เทียวไปเสียทั้งหมด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางคนก็ยังยินดียอมรับมิตรภาพจากชายหนุ่มที่ตนเอง รู้สึกพอใจ เอาไว้คบหาพูดคุยได้ โดยดูได้จาก บทสัมภาษณ์ ปอและพลอย ดังต่อไปนี้

เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือเปล่า

“ไม่ใช่ ก็แค่อยากจะมีความสุข มาสนุกสนาน มาร้องเพลง มาเต้น มากิน มาดื่มแค่นั้นเอง ไม่เกี่ยวกับเรื่องผู้ชาย ไม่ได้มาหา ไม่ชอบ แต่ถ้ามันจะมี เข้ามาก็ดี” (ปอ, สัมภาษณ์)

เวลาไปเที่ยวมีปัจจัยเรื่องผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือเปล่า

“พลอยไม่เคยคิดจะหาผู้ชายจากที่เที่ยวมาเป็นแฟนจริงจังเลยนะ จริง ๆ แล้วคือไป สนุกกับเพื่อนมากกว่าอะ แต่ถ้าเกิดเจอแล้วแบบโอเคเราถูกใจ เราคุยได้ เราก็คุย แต่ถ้าเกิดคิดว่าจริงจัง เป็นแฟนมัย ก็ไม่นะ ไม่ใช่ว่าจะ คบคนที่ไม่รู้จักเลย แล้วเพิ่งมาเจอกันที่นี้ ไม่ค่อยนะ แต่ถ้า เป็นเพื่อนของ เพื่อนอะไรอย่างนี้ อย่างน้อยมันรู้ความเป็นมาไป ว่าเป็นยังไง อะไรอย่างนี้” (พลอย, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของปอ และพลอย แสดงให้เห็นว่า ผับเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ ผู้หญิงได้ขยายประสบการณ์การสื่อสารกับผู้ชายในพื้นที่สาธารณะ โดยการเปิดโอกาสให้เธอได้ เรียนรู้ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้อย่างอิสระ และไม่สามารถแสดงออกได้ในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากอาจจะถูกมองว่าเป็นการให้ทำหรือทอดสะพานให้ผู้ชายได้

นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังให้ความเห็นว่าเวลาไปเที่ยวกลางคืน ผู้หญิงจะมีอำนาจเหนือผู้ชายได้ก็ต่อเมื่อ เธอคนนั้นเป็นคนที่สวยพอ และที่สำคัญเธอจะต้องไม่เมา ไม่เช่นนั้น ถึงจะสวยยังไง ก็จะถูกกลายเป็น “เหยื่อ” ของผู้ชายอยู่ดี เพราะพื้นที่ของผับในปัจจุบัน ผู้หญิงมักมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยดูได้จาก บทสัมภาษณ์แนนนี่ และพีเกียง ดังต่อไปนี้

คิดว่าเวลาไปเที่ยวกลางคืน ผู้หญิงจะมีอำนาจเหนือกว่าผู้ชายหรือเปล่า

อ้อ! ประเด็นนี้ มันขึ้นอยู่กับนี้เลย หน้าตา หน้าตาเป็นประเด็นสำคัญ ที่ว่าคุณจะมีสิทธิ์เลือกหรือเปล่านั้น คือถ้าเดินมาสวยชิป น่ารักมาก มีสิทธิ์ เลือกอยู่แล้วนะ ว่าผู้ชายมาขอเบอร์จะให้มันดีมัย มันหล่อหรือปล่าว ถูกใจหรือเปล่า หรืออยากจะ

จับใครเองมันก็ได้ นะ ถึงจะผิดมารยาทหญิงไทยใจงามก็เหอะ แต่ถ้าหน้าตาน่ากลัว ทำตัวน่าเกลียด ทำแบบนี้ยังงี้ก็โดนด่า ส่วนโดยทั่วไปไม่นับเรื่องหน้าตาเดี๋ยวนี้ สตรีมันเยอะกว่าบุรุษนะ พวกที่ไปเพราะอยากได้บุรุษก็ไม่ค่อยเลือกหรอก มันจะมีบางกลุ่มไม่ได้หนุ่มเดี๋ยวเพื่อนล้อแยะเลย เลยโอกาสเลือกน้อยลง อันนี้เรียกทำตัวเอง แต่ว่าอำนาจเหนือผู้ชายที่ผู้หญิงสามารถแสดงออกได้อีกแบบคือเวลาเราไปเที่ยวดึก ๆ เนี่ย ไต่มันจะไม่ค่อยมี คือพูดง่าย ๆ เต็มหมดแล้ว พอไต่เต็มเราก็เปิดเหล่าไม่ได้ ไม่มีที่ว่าง คราวนี้แหละเป็นคราวที่ผู้หญิงจะใช้มารยาทที่มีไปขอวางเหล้ากับไต่คนอื่น ผู้ชายที่มาด้วยอย่าเพิ่งแหยมเข้าไปเลยนะ ไม่งั้นไอ้เจ้าของไต่มันไม่ให้หรอก เพราะมันก็แน่นมันแล้ว แต่ส่วนมากถ้าให้หญิงไปขอ ยังงี้ก็ได้ นะ อ้อ น ๆ นิด ๆ หน่อย ๆ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

คิดว่าเวลาไปเที่ยวกลางคืน ผู้หญิงจะมีอำนาจเหนือกว่าผู้ชายหรือเปล่า

เอาง่าย ๆ มั้ย แค่ช่วงห้าปีความรู้สึกมันต่างกันนะ คือสมัยตอนเด็ก ๆ เที่ยวเนี่ยแบบว่าคือขอเบอร์ต้องผู้ชายมาขอเท่านั้น ถ้ากลุ่มดิฉันนะคะ ต้องผู้ชายมาขอเท่านั้น กลุ่มดิฉันจะไม่มีการไปขออนอกวงเด็ดขาด ถึงมองอาจจะ อู๋ตาย! คนนี้หล่อ แต่เราก็จะไม่เข้าไปยุ่ง คือผู้ชายเท่านั้นที่มา ขอเบอร์ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่คะเดี๋ยวนี้มีสะกิดขอกันแลกเปลี่ยนเบอร์ ผู้หญิง ขอก่อนได้ เพื่อนดิฉันก็ลองมาแล้วคะ มันอาจจะแสดงถึงความเป็น Feminism เกิดขึ้นนะ ไม่ต้องรอให้เขามาขอฉันขอก่อนก็ได้ อะไรประมาณนี้ แต่เวลาคุยกับรุ่นพี่ผู้ชายก็แบบ วันนั้นมีผู้หญิงมาขอเบอร์วะ ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น มันเอาปากกามาจิ้มที่วะ พี่แบบอะไรวะ ยังงี้พี่ก็ต้องหันไปวะ เจ็บ เผลอผู้หญิงคนนั้นไม่สวยไง เขาก็จะแบบว่าดูถูก ๆ ไม่สวยวะ อิศ ให้เบอร์ แต่แบบให้เบอร์อะไร ให้เบอร์ใครไปก็ไม่รู้ มีเลวบ้าง (อิส, สัมภาษณ์)

คิดว่าเวลาไปเที่ยวกลางคืน ผู้หญิงจะมีอำนาจเหนือกว่าผู้ชายหรือเปล่า

อ้อ! โดยปกติแล้วเนี่ย ตอนคุณเดินเข้าไปแรก ๆ คุณดูเหมือนจะมีอำนาจ เพราะเขามองคุณใช้มั้ย แต่พอเวลาคุณอยู่ไปนาน ๆ แล้ว คุณก็จะหมด อำนาจลงเรื่อย ๆ เพราะหนึ่งคือคุณเมา สองผู้หญิงเยอะ และก็ลีลา ถ้า คุณไม่มีลีลาเลยเนี่ย คุณก็จะแยะไปเลย แรก ๆ คุณจะดูเหมือนมีอำนาจ แต่ถ้าคุณเมาเมื่อไหร่หละก็ อำนาจคุณก็จะลดไปทันที (เกียง, สัมภาษณ์)

ส่วนเป้าหมายในการเที่ยวกลางคืนของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงนั้น สามารถแบ่ง

ออกเป็น 3 เหตุผลหลัก ๆ ได้แก่

1. เพื่อพบปะสังสรรค์ และการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูง

ในสังคมปัจจุบัน ที่ผู้หญิงต้องออกมาเรียนและทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย ความเครียดและความเหนื่อยล้าจากเรื่องราวดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงต้องหาเวลาว่างไปทำกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลาย หนึ่งในกิจกรรมที่ผู้หญิงเลือกทำ นั่นก็คือ การออกไปเที่ยวในเวลาว่างคืน โดยพวกเธอให้เหตุผลว่า ในเวลากลางวันต่างคนต่างก็ต้องทำงานในหน้าที่ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นงานในบ้านหรืองานนอกบ้าน เวลาที่พอจะมีเหลือให้พวกเธอมารวมกลุ่มกัน ก็คือช่วงเวลาในตอนกลางคืน และพื้นที่ในเวลากลางคืนอย่างผับนี่เอง ที่ช่วยทำให้เธอได้รวมกลุ่มสื่อสาร เพื่อปลดปล่อยตัวตนได้อย่างเต็มที่ และที่สำคัญ คือ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ หรือเหตุผลเชิงความสัมพันธ์ (relationship) ในทางสังคม โดยดูได้จาก บทสัมภาษณ์ แนนนี่ และอิส ดังต่อไปนี้

เที่ยวกลางคืนเพราะอะไร

“เที่ยวกลางคืนเพราะเหตุผลหลัก อยากเจอเพื่อนนะ ไม่งั้นธรรมชาติก็ไม่ค่อยได้เจอกันเท่าไร ต่างคนต่างทำงาน ต่างมีชีวิตเป็นของตัวเอง ไม่เหมือนตอนเรียน ยังไงก็ว่าง”

ทำไมถึงชอบเที่ยวกลางคืน

“ก็ชอบไปเจอผู้คน ไปฟังเพลง ไปเดินช้อปปิ้ง อันหลังนี้ชอบสุด ๆ เหมือนได้ปลดปล่อยความเครียด” (แนนนี่, สัมภาษณ์)

เที่ยวกลางคืนเพราะอะไร

“ปัจจุบันนี้ เที่ยวเพราะไปกับเพื่อนเข้าสังคมอย่างเดียวเลยคะ เรื่องหาผู้ชายในเรคนี้ไม่เคยคิดเลยคะ ไม่เคยได้ ก็เลยไม่เคยคิดเลยคะ”

ทำไมถึงชอบเที่ยวกลางคืน

แต่ช่วงที่เที่ยวบ่อย ๆ คือ ช่วงนั้นติดเพื่อนและอยู่บ้านแล้วมันเบื่อมาก ก็เลยเฮ้ย! คนเรามันต้องใช้ชีวิตให้คุ้ม รู้สึกว่าการไปเรคมันคือการใช้ชีวิตให้คุ้มอย่างหนึ่ง คือแบบถ้าเราเกิดมาเป็นวัยรุ่นแล้วไม่ได้ไปมันใช้ชีวิตไม่คุ้ม คือช่วงเที่ยวถึนี้ รู้สึกชีวิตดิฉันคุ้มค่าแล้ว เกิดมาชีวิตนี้ผ่านการเที่ยวหนักขนาดนี้แล้วโอเค ๆ เดียวนี้ไม่ค่อยได้เที่ยวเลย ชีวิตมันคุ้มไปหมดแล้วคะ มันจะมีจุดหนึ่ง ช่วงนั้นไปเที่ยวทุกอาทิตย์ ไปจนแบบจุดหนึ่งแล้วเบื่อ ไม่เอาแล้ว เบื่อต้องไปอื่น แก้อี้ไม่มีทำไมต้องไปอื่นตั้งแต่สองทุ่มวะ กว่ามันจะเปิดเพลงก็สี่ทุ่ม กว่าเพลงชาติจะมา I will survive ตีหนึ่ง กว่ากูจะได้เดินเพลงชาติ อู้หู! เหนื่อยวะไม่ไหว แก่แล้ว มันจะผ่านไปเอง (อิส, สัมภาษณ์)

2. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

สำหรับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความทุกข์ ความเศร้า ที่เกิดขึ้นจากเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องงาน เรื่องครอบครัว หรือเรื่องความรัก และอาจจะไม่สามารถระบายความตึงเครียดเหล่านี้ ได้สะดวกในพื้นที่เวลาปกติ พื้นที่ในฝันจึงเป็นพื้นที่การสื่อสาร เพื่อการแบ่งปันความรู้สึกร่วมกัน (shared feeling) จากปัญหาส่วนตัวของผู้หญิงคนหนึ่ง ให้กลายเป็นประเด็นสาธารณะที่ทุกคนมา บริรักษาทหารหนักใจร่วมกัน ฝันจึงเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงได้มาสื่อสาร พูดคุย เพื่อระบายความเครียด เติมพลัง ก่อนที่จะกลับไปทำงานในวันรุ่งขึ้นต่อไป

จากคำอธิบายข้างต้น สอดคล้องกับงานของ สมสุข หินวิมาน (2544, น. 12) ที่กล่าวไว้ ว่า ระบบทุนนิยมได้กำหนดให้เวลาว่างเป็นช่วงเวลาที่คุณคนได้หลีกเลี่ยงออกจากเวลางานปกติ เพื่อ “ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ” และฟื้นฟูตัวตนเพื่อกลับมาทำงานหนักต่อไป

เที่ยวกลางคืนเพราะอะไร

“เหงา เที่ยวแล้วก็รู้สึกว่ามันก็สนุก และก็มีความสุขดี “ไม่เศร้า”

ทำไมถึงชอบเที่ยวกลางคืน

“ไม่ได้ชอบ แต่ว่าไปก็ได้ไม่ไปก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ก็ไป ไม่เชิงว่าชอบ แต่มันเหมือน แบบว่า มันอยู่คนเดียวไม่ได้มันเหงา” (ปอ, สัมภาษณ์)

เที่ยวกลางคืนเพราะอะไร

“บางทีก็ไปเพราะทะเลาะกับแฟน ไม่รู้เป็นอะไรทะเลาะกับแฟนแล้วอยาก ไปเที่ยว แต่ส่วนใหญ่อยากมาเจอเพื่อนมากกว่า ได้ครึกครื้น ตื่นเต้น สนุกสนาน แต่ไม่ใช่ว่าเที่ยวแต่ที่เที่ยว ตอนกลางคืนนะ ที่เที่ยวตอนกลาง วันก็ไปเหมือนกัน”

ทำไมถึงชอบเที่ยวกลางคืน

“ก็ถ้าไปแล้วสนุกก็ชอบ แต่ถ้าเกิดไปแล้วไม่สนุกหลาย ๆ ที่ติดกันก็เบื่อ ไม่อยากไป มันก็ได้ไปทำอะไรที่แบบเหมือนทำตอนกลางวันไม่ได้ ไปร้อง เพลง ไปแหกปาก ไปอะไรอย่างนี้ แรด ๆ กับเพื่อน ร้านตรงด้วยนะถึงจะไป” (แก้ว, สัมภาษณ์)

3. เพื่อการขยายประสบการณ์ต่อโลกของผู้หญิงออกไป

จากเป้าหมายในการเที่ยวกลางคืนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ข้อ ที่ผ่านมา เหตุผลที่ สำคัญที่สุดที่ผู้หญิงออกมาเที่ยว ก็คือ เพื่อการขยายประสบการณ์ต่อโลกของผู้หญิงออกไป เนื่องจากชอบเขตความกว้างขวางของสภาพแวดล้อมนั้น เป็นตัวกำหนดขอบเขตของโลกทัศน์ของ คนเรา ผู้หญิงที่อยู่แต่ภายในบ้านจึงมีความรู้และทัศนะที่จำกัดตามไปด้วย

ปรากฏการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานของ กาญจนา แก้วเทพ (2544ข, น. 105) ที่กล่าวไว้ว่า การที่ผู้หญิงถูกจำกัดบริเวณอยู่แต่ในบ้าน ก็ทำให้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวในโลกกว้าง สูญหายไปหมด เราจึงมักพบว่า ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านนั้นไปไหนไม่ค่อยเป็น ไม่รู้จักถนนหนทาง ไม่รู้จักการกำหนดทิศและหัดสังเกตที่หมาย

จากทักษะทางกายภาพที่ขาดหายไปสู่การสูญเสียทักษะทางสังคม เช่น การจำแนกแยกแยะว่าใครจะมาตีมาร้าย ความสามารถในการต่อรองจัดการกับผู้คน ฯลฯ และหากเราเชื่อหลักการที่ว่า “ความรู้คืออำนาจแล้ว” การขาดความรู้ในโลกกว้างดังกล่าวก็ย่อมลดทอนอำนาจของพวกเธอลงอย่างไม่ต้องสงสัย กลุ่มผู้หญิงที่ขยายขอบเขตชีวิตของตนให้กว้างขวางขึ้นก็สามารถจะเพิ่มบทบาทในชีวิตสาธารณะได้มากขึ้น กล่าวคือ “ผู้หญิงสามารถจะเอาตัวรอดได้” (กาญจนา แก้วเทพ, 2544ข, น. 105-106, 124) ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของอิสที่พูดถึงเหตุผลที่เธอจะยอมให้ลูกสาวออกไปเที่ยวกลางคืนได้ และบทสัมภาษณ์ของพลอยถึงเหตุผลที่เธอออกมาเที่ยวกลางคืน ไว้ว่า

เฮ้ย! มันต้องไป มันต้องเรียนรู้ชีวิต จะมาอยู่กับบ้านตลอดเวลาไม่ได้ แต่ แบบต้องดู ใจว่าไปกับใคร กับกลุ่มไหน เราจะพาไปเองใหม่ครั้งแรก ครั้ง ต่อ ๆ ไป เพื่อนเขาไว้ใจได้ไหม จะไปปั๊บไปรับไปส่งเลย ไม่ให้ไปไม่ได้ ต้องไป มันต้องไป มันต้องเรียนรู้สังคม จะมาแบบอู้ตาย! เด็กดี เรียบร้อย อยู่บ้าน ไม่ทันโลก (อิส, สัมภาษณ์)

บางครั้งไม่ออกไปไหนเลย มันก็เหมือนไม่รู้โลกภายนอกเลย ไม่ทันคน เราเที่ยวเราก็รู้ว่าเอาตัวรอดยังไง โลกมันก็เปลี่ยนไป ไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนผู้หญิงถูกจำกัด เดี่ยวนี้ผู้หญิงก็เก่ง ทำงานเก่ง หาเงินเก่งกว่า ผู้ชายอีก ดังนั้นสิทธิในการเที่ยวอะไรมันคงไม่ต่างกับผู้ชายหรอก (พลอย, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ว่า “ดังนั้นสิทธิในการเที่ยวอะไรมันคงไม่ต่างกับผู้ชายหรอก” แสดงให้เห็นว่าการเรียกร้องการขยายประสบการณ์ต่อโลกของผู้หญิง เป็นการแสดงออกเพื่อให้เกิดความเสมอภาคกับโอกาสที่ผู้ชายได้รับ และทำให้ผู้หญิงได้ “ทันโลก” มากขึ้นนั่นเอง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานของนักสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism) ซึ่งวิเคราะห์สาเหตุของการไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายว่า มาจากการขาดโอกาสทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านบทบาทและอื่น ๆ ดังนั้น หนทางแก้ไขจึงต้องเพิ่มโอกาส เพิ่มการศึกษา และเพิ่มบทบาทของผู้หญิงให้มากขึ้นนั่นเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2544ก, น. 481)

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเอาตัวรอดในพื้นที่การเที่ยวกลางคืนของผู้หญิง

จากการเก็บข้อมูลทั้งสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่า ในการขยายประสบการณ์ต่อโลกของผู้หญิงออกไปนั้น ผู้หญิงจำเป็นต้องสร้าง “กลยุทธ์เพื่อความอยู่รอด” (tactic for survival) โดยผ่านการสื่อสารเพื่อต่อสู้/ต่อรองความหมายในพื้นที่ของการเที่ยวกลางคืน ซึ่งเป็นเวลา/พื้นที่ที่แปลกใหม่และไม่คุ้นเคยของผู้หญิงอันสอดคล้องกับแนวคิดของ Michel de Certeau (1987 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2548, น. 433) ที่กล่าวว่าในมิติของการผลิต เราอาจจะถูกกำหนดโดยโครงสร้างค่อนข้างมาก แต่ในมิติของการบริโภคในชีวิตประจำวันแล้ว ผู้คนสามารถเข้าไปต่อรอง/ต่อสู้/ปฏิเสธอำนาจของโครงสร้างที่พยายามเข้ามากำหนดได้ และเมื่อนักวัฒนธรรมศึกษาขยายทัศนะของ de Certeau ออกไป พวกเขาก็อธิบายว่า ในขณะที่มีการผลิต โครงสร้าง/สังคมอาจมีกลยุทธ์ (strategies) มากมาย ที่จะเข้ามากำหนดตัวเรา แต่ในมิติของการบริโภควัฒนธรรมเป็นเสมือนการเปิดพื้นที่ให้เรา (agency) มีกลวิธี (tactics) ทำทลายกลยุทธ์ต่าง ๆ ของโครงสร้าง (structure) เหล่านั้น ในแง่นี้ โครงสร้าง คืออำนาจของสังคมและผู้ชายที่เข้ามากำหนดความเป็นไปของผู้หญิงในบริบทต่าง ๆ อีกทั้งสังคมที่คอยประณามพฤติกรรมในการเที่ยวกลางคืนของผู้หญิง เพราะฉะนั้นถ้าผู้หญิงจะเข้าไปในพื้นที่/เวลาที่เธอไม่คุ้นเคยเพื่อทำการสื่อสาร ผู้หญิงจะต้องพัฒนากลยุทธ์ (tactics) เพื่อความอยู่รอด ผ่านการสื่อสารความหมาย ดังต่อไปนี้

1. การเลือกพื้นที่ในการสื่อสารที่ปลอดภัย กล่าวคือ พวกเธอจะเลือกร้านที่มีระดับเพื่อคัดดูค่าที่จะเข้ามาเที่ยวในชั้นหนึ่งก่อน และร้านในระดับนี้ก็จะมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด มี รปภ. คอยดูแลลูกค้าตลอดเวลา ช่วยลดอัตราเสี่ยงจากเหตุทะเลาะวิวาทได้เป็นอย่างดี ผู้หญิงจึงสามารถเข้าไปใช้บริการโดยไม่ต้องกังวลกับอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับเธอได้ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของแนนนี่ ที่ให้สัมภาษณ์ถึงเหตุผลในการเลือกร้านที่จะไปเที่ยว ไว้ว่า

เลือกไปร้านที่มีระบบดูแลความปลอดภัยได้เป็นอย่างดี เพราะอย่างน้อย ถ้าร้านสกปรกคนก่อนไม่ให้มีเด็กอายุต่ำกว่า 20 เข้า ตรวจสอบอายุก่อนมันก็ ปลอดภัยในระดับหนึ่ง แล้วในร้านมีการดูแล เราสบายใจนะ (แนนนี่, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกพื้นที่ในการสื่อสารที่ปลอดภัยของผู้หญิงนั้น เกี่ยวข้องกับมายาคติเรื่องนอกบ้านและเรื่องกลางคืน ซึ่งสังคมไทยได้นิยามว่าเป็นเป็นสัญลักษณ์ของอันตรายสำหรับอิสตรี

2. การเลียนแบบวิธีการสื่อสารแบบผู้ชาย จากการสังเกตการณ์ในพื้นที่ของผู้วิจัยเอง พบว่า ผู้หญิงที่ไปเที่ยวกลางคืนจะเลียนแบบวิธีการสื่อสารแบบผู้ชาย ด้วยการสูบบุหรี่ กินเหล้า หรือแม้กระทั่งการแสดงออกซึ่งท่าทางแบบผู้ชาย เช่น การสบตาทำท่ายั่วยุ การเดินรำด้วยท่าทางประหลาด หรือการเบียดเสียดอยู่กับคนอื่น ๆ ในพื้นที่คับคั่งโดยไม่หวงเนื้อหวงตัว และการพูดจาแบบผู้ชาย คือ การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพเป็นสรรพนามแทนตัวเองและผู้ร่วมสนทนา เพื่อต่อรองกับความหมายของการเที่ยวกลางคืน เมื่อพื้นที่เที่ยวในเวลากลางคืนเป็นของผู้ชาย การที่ผู้หญิงจะอยู่ในพื้นที่นี้ได้ ก็คือการทำให้เธอกลายเป็นผู้ชายมากขึ้น (masculinised) หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้หญิงเที่ยวกลางคืนมักเชื่อว่า “ผู้ชายทำได้ ผู้หญิงก็ทำได้เช่นกัน” สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของพลอยและแต ที่ให้สัมภาษณ์ถึงเหตุผลในการออกไปเที่ยวกลางคืน ไว้ว่า

“ก็เที่ยวไปซ่าซ่า เวลาเบื่อ ๆ ก็อยากไปฟังเพลง เดิน ชอบเดินมากที่สุด ได้กินเหล้า สูบบุหรี่ มาเที่ยวเสร็จก็กลับ ไม่มีอะไรมาก ถ้าฝับมันเปิด กลางวัน ก็เที่ยวกลางวันนะ” (พลอย, สัมภาษณ์)

“แต่ชอบไปเจอเพื่อนมากกว่า ไม่ค่อยสนใจคนอื่นเท่าไรหรอก เวลาไปก็กินเหล้า เดิน แค่นี้ บางทีแฟนไปนั่งดื่มกับเพื่อนผู้ชาย แต่ชื่อกี้ก็ไปไม่ถึงเวลาของเราก็ต้องให้ไปบ้าง เพราะเวลาเราไปเที่ยว เราก็รู้ตัว เราไม่มีใคร เราไปเที่ยวกับเพื่อน” (แต, สัมภาษณ์)

3. การใช้การสื่อสารแบบกลุ่มมากกว่าแบบปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ในการออกไปเที่ยวกลางคืนของผู้หญิง เธอจะไปกันเป็นกลุ่มในหมู่เพื่อนฝูงที่ไว้ใจได้ เพื่อความปลอดภัย และเพื่อป้องกันตัวเองจากข้อกล่าวหาที่อาจจะเกิดเมื่อเธอออกไปเที่ยวคนเดียว เพราะอาจจะถูกมองว่ามาเพื่อหาผู้ชาย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของแนนนี่และแต ที่ให้สัมภาษณ์ถึงเหตุผลในการออกไปเที่ยวกลางคืนเป็นกลุ่ม ไว้ว่า

“ไปกับเพื่อนที่มหาลัยสมัยเรียนปริญญาตรี ไปเป็นกลุ่มเลย ส่วนมากผู้ชายเยอะกว่า อัตราส่วนประมาณ 6:4 หรือบางอาทิตย์ก็สลับกัน ผู้หญิง 6 ผู้ชาย 4 ต้นเหตุของการไปเที่ยวเดี๋ยวนี้คืออยากเจอเพื่อนสมัย ป.ตรี กับ อยากไปฟังเพลง และแดนซ์ เป็นผู้หญิงไปคนเดียวไม่เวิร์คหรอก คนจะนึกว่ามาล่าเหยื่อ จับผู้ชาย เคยไปนั่งรอเพื่อนก่อนคนเดียว ยังรู้สึกไม่ดี กับสายตาผู้ชายที่มองมาเลย (แนนนี่, สัมภาษณ์)

“เวลาไปเที่ยวส่วนใหญ่จะไปกับพวกพี่ ๆ มันจะมีทั้งพี่ผู้หญิงทั้งพี่ผู้ชายเขา save เราอยู่แล้วไง เพราะแต่จะไม่ค่อยไปเที่ยวกับเพื่อนเท่าไร” (แต, สัมภาษณ์)

4. การพัฒนาเทคนิคการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Information seeking) เนื่องจากการเที่ยวกลางคืนเป็นกิจกรรมการสื่อสารในเวลาและพื้นที่ที่แปลกใหม่สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นผู้หญิงจึงจำเป็นต้องรู้จักหาข้อมูลข่าวสาร ทั้งจากประสบการณ์ตรง และประสบการณ์จากสื่อมวลชน เพื่อให้รู้เท่าทันผู้คน รวมถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการเที่ยวกลางคืน เพื่อการป้องกันตัวเองจากเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิด และหาหนทางแก้ไขได้หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริง เช่น พวกเขาจะไม่กินเหล้าในแก้วของคนอื่น จะไม่ทิ้งโต๊ะไว้โดยที่ไม่มีใครดูแล เพราะอาจจะไม่มีใครเอายาเสพติดมาใส่ในแก้วก็ได้ หรือถ้าหากมีผู้ชายพยายามจะเข้ามาลวนลาม พวกเขาถือโอกาสจะดูออก และสามารถจะเอาตัวรอดได้อย่างนุ่มนวลที่สุด สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของแนนนี่ และพลอยที่ให้สัมภาษณ์ถึงช่องทางในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเที่ยวกลางคืน และวิธีป้องกันตัวจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ไว้ว่า

ความกลัวนี้ถูกสร้างได้จากหลายช่องทาง อย่างประเด็นแรก ยาเสพติด มีเพื่อนที่รู้จักบางคนก็แอบมีเทคยาบ้าง บางครั้งเวลาไปเที่ยว ซึ่งเราไม่ค่อยชอบใจนัก เลี้ยงได้ก็จะไม่ไป เพราะมันเมา เราไม่ได้เมาไปด้วย ไม่สนุก และเห็นดีเห็นงามกับมัน บางครั้งเวลามีตำรวจมาตรวจก็ต้องแอบให้เรา เป็นเจ้าของปัสสาวะนะ แต่เรื่องนี้นานมาแล้ว ตั้งแต่สมัย ป.ตรี ซึ่งมันเสี่ยงมากกว่า ถ้าเราผลอไปหยิบแก้ว ผิดมาดื่ม เราอาจช่วยไปด้วยได้ ทางแก้อันนี้คือก็เลิกไปกับพวกมันซะ และทำให้กลัวว่าไอ้โต๊ะข้าง ๆ ที่มันมาชน ๆ แลกแก้วกับเราเนี่ย มันมีอะไรในแก้วหรือเปล่า ส่วนการ ทะเลาะวิวาท และการลวงละเมิดทางเพศก็ประสบมากับตัวเอง ทำให้เรา ระมัดระวังตัวมากขึ้น เลือกร้านค่อนข้างดีในการไปเที่ยว เคยไปเที่ยว รัชดา ซ.4 แล้วโดนลวนลาม ก็ไม่ไปอีก อย่างน้อยร้านดี ๆ ก็จะแพงกว่า ร้านปกติ คนที่มาเที่ยวก็น่าจะมีการศึกษา (อาจจะยกเว้นตอนเหล้าเข้าปาก) แต่ในเมื่อยังอยากเที่ยวอยู่ อะไรที่เซฟตัวเองได้ ก็เซฟไว้ก่อน สื่อมวลชน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรากลัวอันตราย ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเที่ยวกลางคืน การนำเสนอภาพข่าวคนไปเที่ยว แล้วโดนจับตรวจจี้ ลงหน้า 1 หรือออกโทรทัศน์โดยไม่ปิดบังหน้าตาเลย ถึงเราฉมวกไม่ฉมวกเราก็เสียชื่อไปแล้ว รวมถึงสื่อขอเสนอข่าวไปในทิศทางว่า คนเที่ยวกลางคืนเป็นคนไม่ดี (แนนนี่, สัมภาษณ์)

“พลอยกลัวอย่างแแก้วเวลาเราไปเข้าห้องน้ำ ไม่มีใครเฝ้าโต๊ะ พลอยกลัว ใครจะเอายามาใส่ในแก้ว เวลาไปเที่ยวอย่างนี้ ต้องมีคนเฝ้าโต๊ะนะ ต้องมีเพื่อนที่แบบเราไว้ใจได้ ผลัดกันเข้าห้องน้ำอะไรอย่างนี้ ถ้าเจอแบบ มีเรื่องก็กลับบ้านเลย” (พลอย, สัมภาษณ์)

5. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ แม้ในปัจจุบันสังคมจะเปิดพื้นที่ในเวลา กลางคืน ให้ผู้หญิงก้าวเข้าไปสัมผัสเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่สังคมกลับยังไม่ได้สร้างเครื่องมือเพื่อ ป้องกันอันตรายให้กับพวกเขา พวกเขาจึงต้องแสวงหาวิธีในการป้องกันตัวเอง การพัฒนา เทคโนโลยีสมัยใหม่จึงช่วยให้ผู้หญิงสามารถออกสู่พื้นที่ในโลกสาธารณะได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ถนนหนทาง หรือการพัฒนาของโทรศัพท์มือถือ เช่น ผู้หญิงส่วนหนึ่งเลือกที่จะขับรถไปเที่ยวใน เวลากลางคืนเองเพื่อความปลอดภัย แต่ถ้าหากเธอจำเป็นต้องใช้บริการ TAXI เธอก็จะโทรศัพท์ไป บอกทะเบียนรถกับเพื่อนและที่บ้านเอาไว้ หรือไม่ก็จะคุยโทรศัพท์ที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันตัวเอง ได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของปอ ที่ให้สัมภาษณ์ถึงการใช้อุปกรณ์สื่อสารใน ป้องกันตัวจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเที่ยวกลางคืน ไว้ว่า

คือแต่ละครั้งก็ก็ต้องมีลิมิตเป็นของตัวเอง เมาไม่เมาก็ต้องจำทางกลับ บ้านได้ และที่สำคัญมันไม่เคยเกิดขึ้น ถ้ามาแล้วกลัวไหม ก็กลัวแต่จะต้อง รอบคอบ และก็ ป้องกันตัวเองให้มากขึ้น หนึ่งเลยก็คือต้องมีสติ อย่างน้อยก็คือต้องรู้ว่าเวลาเรา กลับบ้านเราก็ไม่ขับรถมา และเวลาขึ้น TAXI เราก็ต้องจำทะเบียนรถหรือไม่เราก็ ต้องส่ง message หาใคร หรือโทรหาใคร เวลาขึ้น TAXI (ปอ, สัมภาษณ์)

จากที่อธิบายมาทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันนี้ผู้หญิงที่ไปเที่ยวกลางคืน ไม่ได้มี เป้าหมายหลักที่จะไปเพื่อจับผู้ชาย หรือหาแฟนในที่เที่ยวย่างที่คนในสังคมเข้าใจ พวกเขาส่วน ใหญ่ไปเพื่อพบปะสังสรรค์กันในหมู่เพื่อนฝูง หรือเพื่อผ่อนคลาย ระบายความทุกข์ที่มีอยู่ในใจ ออกไปบ้าง อีกทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตประสบการณ์ในการใช้ชีวิตให้ผู้หญิง แต่การขยาย ประสบการณ์นั้น ผู้หญิงจำเป็นจะต้องพัฒนากลวิธีสร้างความอยู่รอด (tactic for survival) ออกมาใช้เป็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อต่อสู้/ต่อรองความหมายในพื้นที่ของการเที่ยวกลางคืน ซึ่งเป็น เวลาและพื้นที่ที่แปลกใหม่และไม่คุ้นเคยสำหรับผู้หญิง ช่วยทำให้พวกเขามีทักษะเพียงพอที่จะ รู้เท่าทันอันตรายและเล่ห์เหลี่ยมของผู้ชายในที่เที่ยว ด้วยเหตุนี้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ใครจะมีอำนาจ เหนือกว่าใคร จึงขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดจะมีประสบการณ์ และชั้นเชิงมากกว่ากันต่างหาก